

Plaiuri Săcelene

Revistă editată de Asociația Cultural-Sportivă
"IZVORUL" - Săcele, înființată în anul 1922
și înregistrată la Judecătoria Brașov,
sub nr. 15553/8.03.1994

V R E M

să răscolim trecutul celor ce-au cutreerat pământul românesc
să înfățișăm *prezentul* văduvit de *măreția trecutului*
să despicăm drum nou prin vremuri *Săcelelor* de mâine și
să contribuim cu toată puterea noastră de muncă tinerească
la ridicarea acestor plaiuri mocănești

VICTOR TUDORAN
Plaiuri Săcelene, 1934

SINTILIA 2013 ȘI
FESTIVALUL INTERETNIC
7 SATE, DOUĂ ACȚIUNI ÎN
ORGANIZAREA CĂRORA
ASOCIAȚIA "IZVORUL" S-A
IMPLICAT ACTIV ÎN
ACEASTĂ VARA

ANUL XXVI
(Serie nouă)

Trimestrul III, 2013

Nr.77

Plaiuri Săcelene

apare trimestrial

MEMENTO

“După ce o veți citi, păstrați revista în casa voastră. Oricând o veți găsi, vă va face plăcere, fiindcă vă reamintește oameni și locuri scumpe vouă și părinților voștri.”

Cuprins

In memoriam

ASOCIAȚIA “IZVORUL” A DESCHIS “SINTILIA 2013”	3
ȚINUTA VESTIMENTARĂ A MOCANILOR ȘI MOCANCELOR DIN SĂCELE, DE-A LUNGUL ANILOR	3
DUHUL SFÂNTULUI MARTIR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU A FOST ALĂTURI DE CREDINCIOȘII ORTODOCȘI DIN TURCHEȘ	5
BABARUNCA	6
VICTOR JINGA ȘI COOPERAȚIA INTERBELICĂ DIN SĂCELE	6
IN MEMORIAM OLIMPIA COJOCNEANU (1922-2013)	8

Cultura

CRIZANTEME PENTRU DARIE	10
CARTE DE VIZITĂ DARIE MAGHERU	10
OPINII DIN PRESA VREMII DESPRE OPERA LUI DARIE MAGHERU	11
NICIODATĂ TOAMNA	11
COSTACHE NEGRUZZI (1808 - 1868)	12
CALENDARUL ANIVERSĂRIILOR CULTURALE NAȚIONALE ÎN TRIMESTRUL IV 2013	13
AURUL CELOR 80 DE CARATE	14

Tineri

INFLUENȚE GASTRONOMICE SĂCELENE	15
---------------------------------------	----

Actualitatea

„NU AM LIPSIT DE LA NICIUN ANTRENAMENT SAU MECI, TIMP DE 20 DE ANI”	16
O EXPOZIȚIE DE EXCEPȚIE DESPRE PORTUL MOCANESC SACELEAN	19
PRIMA EDIȚIE A „FESTIVALULUI INTERETNIC DIN 7 SATE” A FOST UNUL DE SUCCES	21

ASOCIAȚIA “IZVORUL” A DESCHIS “SINTILIA 2013”

Asociația Cultural-Sportivă “Izvorul” a organizat în data de 19 iulie a.c., în parteneriat cu Primăria Săcele, la Muzeul Etnografic din localitate, simpozionul cu tema “Portul tradițional mocănesc”, manifestare desfășurată în deschiderea serbărilor prilejuite de “Sintilia 2013”.

La eveniment au participat numeroși săceleni, localnici sau veniți din alte părți, urmași ai mocanilor săceleni și, ceea ce este foarte îmbucurător, mulți tineri. Prezențe foarte apreciate au fost cele ale familiei Jerău și a doamnei Cornelia Daneș, care au îmbrăcat frumoase costume populare mocănești.

În deschiderea manifestării, moderatorul simpozionului, domnul Lucian Zangor, președintele Comisiei de Cultură a Consiliului Local, a propus ținerea unui moment de reculegere în memoria domnului profesor Dimitrie Cazacu, eminent fiu al acestor locuri, plecat de curând dintre noi.

Au luat apoi cuvântul: domnul primar, Radu Florea Nistor, care i-a salutat pe cei prezenți și a declarat deschisă sărbătoarea Sintiliei din acest an, domnul prof. Radu Colț, care a adresat un cuvânt de bun venit din partea asociației “Izvorul”, doamna Maria Bobeș, din Turcheș, care a evocat frumusețea costumului popular mocănesc din Săcele, domnul Dumitru Voinea, care a punctat principalele piese ale costumelor bărbătesc și de damă care se purtau în Săcele, domnul prof. Victor Carpin care a vorbit despre profilul moral al mocanului și și-a amintit despre “Sintilia” din perioada interbelică și domnul ing. Dan Ghelase, care a enumerat câteva dintre atuurile Săcelelui pentru a deveni o zonă căutată de turiști. Tot în cadrul luărilor de cuvânt se înscrie și salutul pe care doamna Ligia Fulga, directorul Muzeului de Etnografie Brașov, l-a transmis participanților la simpozion prin intermediul domnului Ioniță Andronic, care a făcut și o scurtă prezentare a transhumanței.

Simpozionul a fost completat de o admirabilă expoziție de fotografii cu portul tradițional mocănesc din Săcele, realizată de domnul arhitect Dan Median, plecând de la fotografii vechi din familiile săcelene.

Un grup de copii de la Clubul Elevilor a prezentat un frumos proiect de punere în valoare a bogăției spirituale a Săcelelui. Manifestarea s-a încheiat în ton cu tematica simpozionului, cei prezenți fiind îmbiați cu delicioasele bulzuri pregătite de domnul Marcel Gonțea și ajutoarele sale.

Sărbătoarea “Sintilia 2013” a continuat sâmbătă, 20 iulie, cu o seară pentru tineret, în care au evoluat: Trupa 6, Daggy Project și formații muzicale de la Clubul Elevilor și duminică, 21 iulie, cu un spectacol de muzică populară cu soții Nemeș și artiști locali, pentru ca în final să fie programat un foc de artificii.

Pentru cititorii revistei noastre publicăm mai jos materialul prezentat în cadrul simpozionului de domnul Dumitru Voinea.

Redacția “Plaiuri Săcelene” (H.B.)

ȚINUTA VESTIMENTARĂ A MOCANILOR ȘI MOCANCELOR DIN SĂCELE, DE-A LUNGUL ANILOR

Suntem la mijlocul anului calendaristic, 20 iulie, și la cel al anului economic, gospodăresc, timp de puțină odihnă a foștilor crescători de oi din zona Săcele.

La invitația Primăriei de a organiza o întâlnire-simpozion la Muzeul Etnografic din localitate, a subscris și Asociația Cultural-Sportivă „Izvorul”, mai ales că tema abordată, îmbrăcăminte mocanilor pentru zilele de lucru și de sărbătoare, în timp de vară și iarnă, este foarte generoasă și potrivită cu obiectivele activității asociației noastre. În urmă cu doi ani, tot în curtea acestui muzeu, a fost prezentată familia mocănească, iar acum un an s-a vorbit despre urmele mocanilor pe pământ dobrogean.

Din cele ce s-au prezentat până acum am observat că la noi urmele trecutului încă sunt vii, că lumea magică a micuțului nostru muzeu etnografic ne îndeamnă să ne punem întrebarea: „Cine poate vedea atât de departe în negura timpului?” și ne ajută să facem, an de an, călătorii fascinante și pline de miez, repovestite cu vervă și fericire, simțite din plin de cei care nu lasă colbul uitării să se așeze peste amintiri.

Și astăzi trebuie să vorbim despre mocanii noștri: oameni conservatori și încăpățânați, cu obraji arși de soare, dar zâmbitori, oameni harnici, pașnici ce și-au dus crucea vieții luptând, de multe ori, cu condiții potrivnice – secetă, ploaie, inundații, ger, viscol, zăpadă- oameni cu chip blând și plini de bună-cuviință, care suportau cu ușurință oboseala și greutățile, spunând că, dacă nu tragi vara, faci frig și foame iarna. Mai erau mocanii noștri stăpâni ai înălțimilor, șesurilor și bălților, în stare să supraviețuiască cu oile, câinii și măgarii lor, oameni mândri de originea lor biblică de păstori, care au fost primii gata să-L recunoască pe Iisus ca Rege, încălzindu-L cu căldura animalelor lor, oameni darnici din avutul lor pentru lăcașe de închinăciune și

învățătură.

Îmbrăcăminte lor avea, în majoritatea cazurilor, la bază lâna oilor lor, prelucrată în casa lor de către soțiile lor, nevestele, femeile, „boresele lor”, cum le plăcea să le zică, și consta, în mare, din:

- cioareci-pantaloni de dimie albă, albiți cu fum de pucioasă sau cafenie, colorați cu coajă de nucă.
- ciorapi de lână albă croșetați în două fire.
- bocanci, ghete sau cizme din piele neagră.
- indispensabili din pânză de bumbac (americă), încheiați pe picior cu baiere, pentru a se păstra temperatura corpului pe timp de iarnă.

-cămașa făcută din pânză de in, fără guler, închisă în față cu trei nasturi negri, cu mânecă largă pentru comoditate.

-pălăria din postav vânat sau negru, lată în sreașină (bor), apărătoare de soare și ploi.

-căciula mare din hârșie de miel, neagră sau brumărie, iar cea de gală din hârșie de astrahan negru sau gri.

-chimirul, piesă forte făcut din piele, negru sau maron, lat de o palmă și jumătate, lung cât cuprindea mijlocul trupului, dublu pentru formarea plicului, închis cu trei curelușe prin câtărămi fine, păstrător de bani și acte.

-laibărul din dimie albă sau cafenie, fără mâneci, cu nasturi până la gât.

-cojocul din blăniță de miel albă pentru zilele mai friguroase.

-brăul din fire de lână fină, croșetat sau țesut, asigura la nevoie sănătatea mijlocului.

-zăbunul, haină comodă, ușoară, pentru lucru, făcută dintr-o stofă mai ușoară.

-gluga, făcută din dimie albă, ușor vârgată, lată de sub un metru, lungă să acopere spatele de la cap până la picioare. La un capăt era cusută pentru formarea plicului în care se păstra merindea oii premergătoare câinilor și măgarilor.

-gheba sau șuba, făcută din dimie cafenie, largă și lungă, purtată pe umeri.

Cojocul mare din piele de oaie, larg, lung, cu mâneci largi, una dintre ele ținând loc de pernă la nevoie.

-sarica din lână țurcană apăra cojocul de ploaie sau zăpadă.

O mare parte din an mocanii erau departe de casă, lăsând în grija nevestelor casa, gospodăria și îngrijirea copiilor. Ele erau, ca toate femeile, cu griji, cu bucurii, cu visuri, cu dimineți cu speranțe, cu seri alături de cei dragi. Femeia mocancă se achita cu brio de trei îndatoriri pe care și le asumase la căsătorie: aceea de mamă, care năștea și creștea copii sănătoși, de gospodină care stăpânea rostul casei și de educatoare care își creștea copiii în spiritul respectului față de ceilalți și al fricii față de Dumnezeu, cheia de boltă a celor faimoși „șapte ani de acasă”.

Erau femeile mocance legate prin Biserică de o divină ordine și asigurau demnitatea familiei prin credință, cinste, muncă, onoare, sănătate, fidelitate, prietenie și gând curat, respect în toate și pentru toți. Ca și bărbații lor, suportau ușor oboseala și greutățile, se fereau de săvârșirea păcatelor biblice: mândria, desfrânarea, lăcomia, invidia, mânia și lenea.

În paralel cu aceste sarcini cotidiene aveau marea plăcere să-și asigure îmbrăcămintea de gală, confecționată din atlas, mătase, borangic sau alte materiale alese, știind că în grup ele egalau zânele din povești. Toate piesele costumului tradițional, de vară sau de iarnă, erau atent păstrate în *gardilop* (șifonierul de astăzi), în lada de zestre și în sertarele scrinului:

-cămășuța fină din in de *boltă*.

-cămășuța de simizet cu mâneci strânse la capăt și cu pumni cusuți cu alesături din fir de aur.

-ia de simizet acoperită cu pieptarul de mătase de diferite culori.

-rochia strânsă în talie, căzând în jos în falduri bogate.

-șorțul de mătase, lat, legat la spate.

-pieptarul juruit cu o plantică de mătase înflorată.

-brăul de argint încheiat cu o pafta de aur ori argint.

-lănțicul de la gât, de aur, cu cruciuliță tot de aur și cu mărăgăritar.

-ghiordanul, tot la gât, o salbă cu 16 bani din aur,

-tivlichia, un fel de taior de mătase, haină orientală croită pe talie, cu plimbul de veveriță de Siberia, cu floricele din fir de aur pe față și pe spate, cu căptușeală de mătase roșie, albastră sau verde. Era o haină „de onoare”, ce se purta în trei anotimpuri: primăvara, vara și toamna -, la trei mari sărbători- Crăciunul, Paștele și Rusaliile – și la trei evenimente deosebite- nunta, botezul și înmormântarea.

-ștergar de îmbrobodit din borangic alb ca zăpada și subțire ca pânza de paianjen.

-gimbirul, de culoare închisă, presărat cu cerculețe mărunte de culoare roșie, verde, galbenă sau violet.

-marama acoperea capul și gimbirul, capetele lui lăsându-se elegant pe umeri.

-pantofi, ghetete sau cizmulite din piele fină de ied, colorate în negru, roșu sau galben.

-scurteica de postav sau mătase de culoare neagră, fără mâneci și până sub genunchi de lungă, cu plimburi de jder sau de samur,

purtată pe umeri.

-dulama, piesă de rezistență a costumului, căptușită cu piei de bursuc sau miel fumuriu, cu mâneci largi și lungi, cu plimbi de jder sau samur.

-ghebuța, haină ușoară, scurtă, din dimie gri.

-șalul sau broboada acoperea capul, umerii și spatele și era din țesătură din fir de lână foarte fină, merinos sau mohair, cu franjuri foarte lungi, frumos răsucite.

-androc, fusta de zi de lucru, cu șorț în față, din stofă de casă, fin vârgată, cu buzunar adânc.

Acestea erau piesele vestimentare ale costumelor tradiționale mocănești, așa cum au fost ele descrise de cei care s-au aplecat asupra bogăției și frumuseții lor și așa cum mi le amintesc și eu din anii fragezi ai copilăriei. Mai târziu, aceste costume, în toată splendoarea lor, mai erau purtate doar pe la serbări și sărbători religioase, apoi au fost uitate în lăzile bunicilor ani buni, pentru ca acum, spre bucuria noastră, ele să fie repuse în adevărata lor valoare de către oameni care respectă și iubesc trecutul nostru mocănesc. Dovada vie se află aici, printre noi, și mulțumim familiilor Gheorghe Jerău și Raul Șerban, ca și doamnei Cornelia Daneș că au venit la acest simpozion îmbrăcați în costume mocănești, permițându-ne astfel să le vedem și în realitate, nu numai în admirabilele fotografii din expoziția domnului arhitect Median.

Ec Dumitru Voinea

DUHUL SFÂNTULUI MARTIR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU A FOST ALĂTURI DE CREDINCIOȘII ORTODOCȘI DIN TURCHEȘ

Sărbătorirea hramului Bisericii Sf Adormire din Turcheș, din 15.08.2013, a coincis cu împlinirea a 230 ani de la construirea ei.

Încă din perioada bisericii de lemn, pentru care în 1650 credincioșii din Turcheș cereau Magistratului din Brașov învoirea de a face reparații, preoții de aici au jucat un rol important în istoria Săcelelor și a Brașovului.

După hirotonire, mulți preoți de la biserica Sf. Nicolae din Șchei plecau pe la bisericile din satele săcelene, așteptând un moment prielnic să se întoarcă în Brașov. Pentru prima oară, numele unor preoți din Săcele sunt consemnate pe manuscrisele și cărțile vechi care s-au păstrat la biserica Sf. Nicolae din Șchei. Astfel, pe un manuscris (*Mineiu slavon pe luna februarie*), dăruit bisericii în anul 1611, pe scoarța de la început, scrie următoarele: "Să se știe de când au fost 7151 [1643]". Nu spune însă ce anume. Tot acolo însă și cu același scris: "să se știe de când am scris Dumitru popa ot Turchiș". Pe călcâiul altui manuscris slavon (*Mineiu pe martie și aprilie*), dăruit bisericii tot în anul 1611, scrie: "Eu Dumitru snă [fiul] pop Petcul ot Turchiș", fără a fi menționat nici un an. Deci popa Petcu este tatăl popii Dumitru. Deoarece în Turcheș nu a mai fost niciodată un alt preot cu numele de Dumitru, putem spune cu certitudine că popa Petcu este primul preot român ortodox din Săcele menționat cu numele. Dacă popa Dumitru este preot la Turcheș în anul 1643, se poate presupune că popa Petcu era preot în Turcheș în anii 1610, cel mai târziu 1620. Aici trebuie subliniat faptul că unii preoți săceleni și-au înscris numele și au făcut unele însemnări pe manuscrise și cărți vechi tipărite de Coresi la Brașov, ceea ce dovedește că nu erau de loc străini de viața spirituală și culturală a românilor brașoveni.

Grație activității cronicarilor bisericii brașovene, popa Vasile și Radu Tempea, cunoaștem numele câtorva preoți din secolul XVII din Turcheș și Satulung: popa Staicu, care era preot la Turcheș și popa Oprea, care era preot la Satulung, popa Siicu care era preot la Turcheș. Tot din Turcheș sunt aduși și Vasile Grid la anul 1686 și Radu Tempea (tatăl cronicarului), care a fost preot în Săcele cu popa Petru un an, în 1697-1698. În perioada 1728-1739, îl întâlnim la Turcheș chiar pe Matei Tempea fratele cronicarului.

Cronicarii brașoveni, după cum se vede, aveau legături strânse cu biserica din Turcheș.

Cronica protopopului Vasile reprezintă cea dintâi scriere istorică în limba română din Transilvania și marchează debutul unui sistem de continuitate ilustrat, în secolul XVIII, de *Istoria sfintei besereci a Șcheilor Brașovului* de Radu Tempea, de *Codex Kretzulescu* și de *Cronica anonimă a Brașovului pentru trecutul românilor din Șchei*. În Brașov s-au întreprins acțiuni culturale de importanță pentru întreg spațiul românesc. Un exemplu concludent este dat de rolul conducător deținut în opera de creare și răspândire a primelor cărți tipărite în limba română. Prin vechii cărturari ai Brașovului, preoți și dascăli, cunoscători ai limbii slavone și române, s-au făcut la Brașov cele mai vechi tradu-ceri din slavonă în română. Aceste traduceri s-au constituit într-o excelentă școală pentru formarea unui stil românesc literar. Preoții de la biserica Sf. Nicolae din Șchei alcătuiseră în decursul timpului un mănunchi de traduceri bisericești, care începuseră să se răspândească și în alte părți și care i-au servit și lui Coresi ca material inițial pentru tipăriturile sale. Coresi a avut un rol important, dar nu la traducerea, ci numai la redactarea definitivă a textelor românești, tipărite la Brașov în secolul al XVI-lea.

La sfârșitul secolului XVII, după ce habsburgii și-au impus dominația în Transilvania, oastea imperială austriacă condusă de generalul D. Heissler, la sfârșitul lui noiembrie – în-

ceputul lui decembrie 1689, invadează Țara Românească. După retragerea lor, Constantin Brâncoveanu, lăsând în noaptea de 8/18 august 1690 unități de acoperire să atace zidurile ce închideau pasul Bran, în următoarele trei zile traversează Carpații pe cărări de munte și, ajungând în spatele generalului D. Heissler, zdrobește armata imperială în lupta de la Zărnești (11/21 august 1690). Cronicari și istorici străini au fost surprinși de dificultatea drumului ales pentru trecerea munților. Szádeczky Lajos scria în 1898 că "de la Hanibal încoace nu a fost comandant care să se fi decis la o astfel de acțiune militară". După victoria de la Zărnești oștile poposesc lângă Brașov (14/24 august). A doua zi, fiind sărbătoare românească, Constantin Brâncoveanu cu avangarda sa se află, semnificativ, la Turcheș, în Săcele, în satele românești, de unde, la 16/26 august, se îndreaptă spre Prejmer. Iată cum descrie Radu logofătul Greceanu, un contemporan al evenimentelor relatate, vizita la Turcheș: "Apoi a doua o zi domnul au purces de au mersu înainte până la Sătele lângă Timiș de au conăcit acolo, și fiind Sântă-Măria Mare, a doua o zi, au săzut tot pre loc, iar a doua o zi de Sântă-Mărie, s-au ridicat și măria sa și au venit la gura Telului, drept Prejmir, de au tăbărât, unde și celelalte oști tăbărate era".

Acest evemenient remarcabil a lăsat urme adânci în conștiința românilor săceleni. De la vizita Voivodului Martir în Turcheș au trecut 323 de ani.

Biserica din Turcheș este printre puținele care a fost vizitată de către un sfânt în timpul vieții.

În timpul slujbei de aniversare a 230 de ani de la construirea actualei biserici, credincioșii ortodocși prezenți au simțit printre ei duhul Sfântului Martir Constantin Brâncoveanu.

Biserica Sf. Adormire este păstorită de părintele Eugen Beleuță cu dragoste și cu autoritate de 32 de ani. Nu este întâmplător faptul că la slujbele de la biserica Sf. Adormire din Turcheș vin foarte mulți credincioși, deși este parohia cea mai mică din Săcele. Nu este întâmplător că părintele este iubit de către enoriașii săi, deși îi mustră de fiecare dată când nu au o atitudine corespunzătoare în biserică.

Alături de credincioșii Parohiei ortodoxe române din Turcheș I au participat și domnul primar Radu Florea Nistor și membri ai Asociației cultural sportive **IZVORUL**.

Cu această ocazie Asociația **IZVORUL** a organizat expoziția de fotografii "Portul mocănesc săcelen". Expoziția s-a constituit într-un prinos de recunoștință față de mocanii ctitori ai bisericilor din Săcele.

Ștefan Casapu.

Bibliografie

- Casapu, Ștefan – Istoria bisericilor ortodoxe române din Săcele Brașov, vol.1., Săcele, 2000
 Greceanu, Radu logofătul – Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod (1688-1714), București, 1970.
 Mușlea, Candid C. – O dinastie de preoți și protopopi Radu Tempea. Șase generații de preoți și protopopi din aceeași familie, Brașov, 1939
 Mușlea, Candid C. – Biserica Sf. Nicolae din Șchei Brașovului, vol.1, (1292-1742), Brașov, 1943.
 Rezachevici, Constantin – Constantin Brâncoveanu. Zărnești 1690, București, 1989.

BABARUNCA...

...**P**entru mine este un loc de legendă al copilăriei - cheia de pornire în asaltul Ciucasului.

Apoi, este limita de trecere spre sacru, dincolo aflându-se cele două mănăstiri de retragere a săcelenilor - Cheia, de călugări (care a adăpostit pe părintele Macarie, prieten din școală, la Meșotă, al tatălui meu, el fiind schegian) și Suzana (unde au fost starețe două mătuși ale mamei, care se trăgea din familia Manole).

Pasul Bratocea, din susul Babaruncii, este un start fabulos pentru coborârea cu schiurile, după o ninsoare proaspătă și când abia au trecut plugurile. Sunt peste douăzeci de kilometri de extaz natural până la Ochiul Cocosului...! Într-un alt timp și într-un alt loc aceleași coborări paroxistice le făceam cu părinții, când veneam cu trenul din București la Predeal, apoi cu bicicletele până în Satulung...

Mic fiind, mă bucuram în poiana Babaruncii de vagonetele de decovil cu care făceam lungi coborâri, vegheat de tata și colegul lui de primară, care ajunsese cabanier acolo. Coleg cu ei era și bulibașa din Gârcin, care-i primea cu drag pe părinții mei; după o plimbare prin poiana din spatele casei părintești, după ciuperce și fragi, coborârea în Țigănie era firească.

Babarunca o consider depozitară a unui reper important privind amalgamul etnic al mocanilor. Știm că multe nume săcelene sunt de origine aromână. Ei bine, în copilărie am vizitat de multe ori cașcavalăria din Babarunca, care era proprietatea unor macedoneni, numiți ca atare și care-și păstrau multe trăsături specifice și ne primeau și ospătau, fiind veri cu neamul mamei.

Din păcate, în perioada comunistă nu se pomenea mai nimic despre istoria familiei, chiar și la petrecerile de familie ale celor opt frați (fusesera născuți zece). Rar scăpa câte cineva câte o vorbă despre acest subiect. Era acesta un lucru comun în multe familii "cu trecut", când de față erau copiii, mai limbuți, deh!

Acum, tot reconstitui istorii din frânturi și cercetări documentare despre familie, căci la refugiul din 1917, în Moldova, tot inventarul casnic, lucruri de valoare și documente au fost îngropate într-o zonă cu ape freatice, care au distrus tot.

Despre bunicul Iancu Ghelase s-a păstrat doar legenda unui mocan vajnic, înalt, brunet și arătos...

Prin anii '90 am aflat însă de la mătușa Sina Bucur din Ploiești, aflată în fază terminală, o poveste fabuloasă despre bunicu', preluată cu beneficiu de inventar, mai toți frații fiind deja trecuți în eternitate...

Car încărcat cu fân, venind de la un laz

Astfel, bunicul Iancu, fiind la stână, la Babarunca, să fi fost prin 1890-1900, duminica venea în Satulung la horă. Și astfel, flăcău fiind, a fost prins cu arcanul pentru încorporarea în oastea chezarocrăiască. Fire nesupusă, s-a zmcuit, s-a eliberat și a fugit...

Dar, după un timp, nelecuit, iar s-a dus la horă și iar a fost prins, fiind dus în fiare până la Oradea. Iar acolo, a dezertat și dus a fost...până la Babarunca!

Extraordinar este, însă, că și a treia oară s-a dus la horă, iar fiind întemnițat, în închisoarea din Szeged (cam specializată

în români nesupuși - acolo fiind întemnițat și Goga, în 1912). Dar, durul de bunic a omorât santinela maghiară evadând și cred că nu s-a mai oprit până în România, stabilindu-se la Frăsinet-Lehliu.

Între timp, a făcut cei 10 copii, tatăl meu, mezinul Gheorghe-Gică Ghelase (agronomul) fiind născut în 1913. La avansul trupelor germane, în 1917, scăparea a fost refugiul, bunicul figurând ca proscris pentru austro-ungari. Apoi, în refugiu, bunica, Maria Orjanu-Ghelase, a fost răpusă de molimă, iar bunicul, la reîntoarcere, din cauza multelor nenorociri, printre care și Reforma Agrară (el agonisise din munca grea o moșioară...) s-a prăpădit și el în 1920...

A rămas în legendă ca fiind un nume respectat în Săcele... În fine, cândva...

Despre mulții tineri mocani nesupuși prin 1914, la încorporarea în armata austro-ungară să lupte contra fraților, sunt multe alte povești despre cum au ajuns aprigi voluntari ardeleni în Armata Română.

În incheiere, mai menționez că tatăl meu, orfan, a fost crescut de surorile mai mari din Satulung. Moștenind aceeași fire nesupusă, fugea de "împilare", dispărând câte o săptămână la colind prin munți, păduri și stâne spre Babarunca...cu nostalgia tatălui prea devreme dispărut, însoțit fiind de nedespărțitul văr și camarad Ion Vlăduca, până țațele își zmulgeau părul din cap de desperare...!

Și eu am mai petrecut o noapte de pomină, împreună cu prieteni de munte, în coliba de stâncă de deasupra Fântânii Prof. Ioan (dintre Babarunca și cabana Ciucas), pe un pat de cetină, cu foc de tabără, chitară și bancuri, până la ziuă...!

Ing.Dan Ghelase

Președinte ARTRAD (As.Non-profit pt. promovarea artei și culturii tradiționale din România)

VICTOR JINGA ȘI COOPERAȚIA INTERBELICĂ DIN SĂCELE

In anul 1941, la Brașov, vedea lumina tiparului lucrarea intitulată "*Dinamica economiei cooperatiste*", rod al strădaniilor profesorului originar din Săcele, Victor Jinga, în definierea și aplicarea practică în cadrul economiei românești a sistemului cooperatist, văzut ca o alternativă viabilă a capitalismului și socialismului. În această lucrare autorul expune începuturile acestui sistem în spațiul românesc, principiile și modul de funcționare precum și beneficiile ce pot rezulta din aplicarea lui practică.

Profesor al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale Cluj, Victor Jinga așază începu-

turile mișcării cooperatiste la mijlocul secolului XIX în Transilvania, odată cu ascensiunea economică și socială a românilor de aici prin pătrunderea elementului românesc în orașe și câștigarea libertăților de a practica diverse meserii urbane. Atunci s-a resimțit în comunitățile românești nevoia susținerii materiale a activităților economice, implicit a multiplicării mijloacelor financiare care se puteau realiza mai bine prin contribuția tuturor.

Ca teoretician al cooperăției interbelice românești, Victor Jinga considera că proprietatea este problema centrală a oricărui sistem economic, iar caracteristica cooperăției este proprietatea colectivă asupra

bunurilor și a capitalului ¹. De fapt, continuă autorul, cooperația nu urmărește desființarea proprietății private ci numai transformarea drepturilor posedanților în vederea celor mai de folos ale obștii. Considerând lumea satului terenul cel mai propice aplicării principiilor cooperației, Victor Jinga evidențiază faptul că țăranul își va da seama că numai asociindu-se va putea beneficia de foloasele vânzării și cumpărării în comun a produselor, va putea folosi mașina de secerat, de treierat, etc. Folosind în gospodăria lui mijloacele de producție care nu îi aparțin exclusiv, noțiunea și sentimentul de proprietate individuală se prefac, se atenuază, perspectiva asupra bunurilor dobândindu-se tot mai mult prin prisma socială ².

Scopul declarat al cooperației nu este goana după un profit cât mai mare, ci îmbunătățirea condițiilor de trai ale membrilor ei. Autorul nu exclude totuși profitul : ”deosebirea între regimul capitalist și cel cooperatist constă nu în excluderea, ci în felul de repartizare a profitului; profitul capitalist trece în mâinile unei minorități sociale, în timp ce profitul cooperatist se repartizează colectivității asociate”. Din punctul de vedere al mecanismului de funcționare a unui sistem de organizare socio-economic, Victor Jinga remarcă în privința cooperației că „legea cererii și ofertei nu-i mulțumește pe coperatori, care urmăresc prin asociere eliminarea concurenței și obținerea de prețuri juste”³. Concurența va fi dominată de sentimentul solidarității între societățile cooperatiste, cooperația modernă presupunând stabilirea de raporturi strânse și eficiente între cooperativele de producție și de consum, prin acest schimb direct între cooperative viguroase înlăturându-se o serie de neajunsuri.

Cooperația este prin însăși esența ei un sistem de organizare social-economic profund democratic. Fiecare membru are obligații și drepturi egale, intră și iese când vrea din asociație și are un singur vot în adunările generale, indiferent de mărimea părților sociale pe care le deține, iar fondul de rezervă constituit se află sub controlul coperatorilor.

În viziunea reputatului profesor săcelean aportul statului la cooperație ar trebui să se limiteze la următoarele: stabilirea unui cadru juridic care să reglementeze raporturile cooperației cu statul și celelalte organisme economice; organizarea propagandei, îndrumării și controlului cooperației; pregătirea cadrelor necesare în primii ani de funcționare, ținând cont de caracterul social al mișcării; acordarea de credite cu dobândă mică; întărirea cooperativelor la contractarea de lucrări publice. Așadar, se pledează pentru autonomie și descentralizare în activitatea cooperatistă ca fiind „singura cale sănătoasă pe care trebuie îndrumată cooperația”⁴. Pentru realizarea dezideratelor sale, cooperația se folosește de capital care se obține de la cei care vor să facă parte din cooperație și este subordonat intereselor obștii, fiind folosit ”pentru a satisface un interes social, pentru a produce averi sociale”⁵.

”Cooperația, conchide Victor Jinga, este nu numai un bun sistem economic, ci și un sistem eficient de educație morală, în aceasta constând în primul rând eficacitatea lui. Armătura sistemului economic cooperatist o formează: morala, creștinismul, tot acel complex de simțire și gândire care alcătuiește mândria speciei omenești”⁶. Cooperația este văzută ca fiind un sistem ideal, iar pe coperatorii adevărați îi vede ca buni cetățeni, buni creștini, buni soldați, pe credința, pe înțelegerea și pe simțirea lor statul și națiunea pot să se reazeme în timp de pace și război ⁷.

Pornind de la aceste principii, Victor Jinga va sprijini și în practică cooperația. Va lua parte activă la înființarea de cooperative în orașele și satele României, va antrena studenții de la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale Cluj la o serie de acțiuni cooperatiste. Neuitând locul unde s-a născut și a făcut primii pași în viață, economistul săcelean a fost unul dintre

Sediul fostei Bănci Populare ”Săceleana”

promotorii mișcării cooperatiste săcelene reprezentată de Banca Populară „Săceleana” înființată la 21 Februarie 1925 ca instituție de credit cu sediul în Satulung ⁸.

Capitalul băncii era format din părți sociale de câte 1000 lei, iar răspunderea membrilor era de trei ori capitalul subscris. La înființare, numărul membrilor a fost de 62 persoane, cu un capital de 24170 lei, pentru ca la finalul anului 1925 numărul membrilor să crească la 129 persoane, cu un capital de 119085 lei ⁹. Cercul de activitate a băncii erau comunele Satulung, Cernatu, Turcheș, Baciul, de la început instituția stabilindu-și ca obiectiv satisfacerea nevoilor de credit ale mocanilor săceleși, susținerea activităților economice aducătoare de profit și sprijinirea vieții culturale a satei săcelene. De-a lungul timpului, buna înțelegere dintre membri a făcut ca Banca Populară Săceleana să ducă o politică financiară bună, dovezi în acest sens fiind procesele verbale ale Adunărilor generale care se țineau în fiecare sfârșit de an: în 1931 instituția bancară avea 433 membri cu un capital social de 1105905 lei ¹⁰ și acordase împrumuturi în valoare de 3418735 lei, devenind cea mai mare bancă cooperatistă din județul Brașov; în 1936 avea 451 membri cu un capital de 877876 lei ¹¹ și un activ de 3571340, pentru ca la bilanțul din 1937 să dețină în fondul de rezervă 154555 lei, cel mai mare de până atunci ¹². O mare pondere dintre membri o aveau plugarii (agricultorii) și oierii, meseriașii, comercianții, funcționarii, dar și preoții și învățătorii. Analizând aceste date, se poate trage concluzia că Banca Populară Săceleana, prin felul ei de a lucra, a reușit să dezvolte simțul de asociere și să capteze încrederea populației, care a participa în număr din ce în ce mai mare la capitalul băncii și la depuneri.

Dintre cei 433 de membri din 1931, 55 participau cu sume până la 500 lei, 122 cu sume cuprinse între 500-1000 lei, 212 membri au depus între 1000-5000 lei, iar 44 membri au depus peste 5000 lei; majoritatea membrilor au avut capitaluri mici, aplicându-se principiul cooperatist al democratizării capitalului, acesta aparținând unui număr mare de membri. De asemenea, fiecare membru avea un vot în adunările generale indiferent de proporția participării la capitalul băncii.

¹ Jinga Victor, ”Dinamica economiei cooperatiste”, ed. Astra, Brașov, 1941, p.169

² Ibidem, p.235

³ Ibidem, p.114

⁴ Ibidem, p.136

⁵ Ibidem, p.172

⁶ Ibidem, p.118

⁷ Ibidem, p.115

⁸ Jinga Victor, ”Cooperația românească în județul Brașov”, Tip. Victor Braniște, Brașov, p.22-23

⁹ ***”Banca Populară Săceleana din comuna Satulung(jud.Brașov)”, Tipografia națională S.A.1932, Cluj,p.3

¹⁰ Idem, p.3

¹¹ *** Plaiuri Săcelene, nr.1-3, 1937, p.53-54

¹² ”Cuvinte de omenie bunilor Săceleși”, în Plaiuri Săcelene, nr.1,1938, p.68-69

De-a lungul perioadei 1925-1938, banca a acordat împrumuturi în valoare de 20 milioane lei, conducându-se după principiul cooperatist care oferea împrumuturi mai mici la cât mai mulți solicitanți, având dobânzi mici. În privința destinației împrumuturilor, 52% din total erau îndreptate spre agricultură, urmărindu-se dezvoltarea acestei ramuri economice specifice zonei. Din totalul împrumuturilor, 90% erau acordate pentru scopuri productive, în timp ce împrumuturile pentru consum reprezentau o proporție redusă de numai 7%. Acest fapt arată că banca a aplicat o politică de credit sănătoasă, atât din punctul de vedere al propriei solidități cât și din cel al interesului economic general al populației. Pentru a se dezvolta spiritul de economie, s-au cumpărat 100 casete de economii din Franța¹³ care au fost plasate în familii. Rezultatele acestei acțiuni n-au întârziat să se arate: copiii au început să strângă economii și să depună conținutul casetelor la bancă, astfel încât, pe lângă rolul social-economic banca avea și un rol educativ.

Banca populară „Săceleana” s-a implicat și în înființarea altor instituții economice din Săcele:

1. Obștea de arendare „Miorița” din Satulung înființată în 1926 de 45 de membri cu un capital social de 70471 lei, o asocieri a puținilor oieri rămași în Săcele cu scopul de arendare de pășuni și pășunat în comun. În 1930 obștea a plătit 95000 lei pentru arendă,

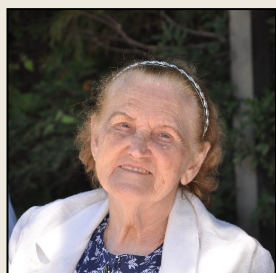
avea un fond de rezervă de 3400 lei și un profit de 6088 lei;
2. Cooperativa de transporturi „Unirea-Săcele”, înființată de către 51 membri în 1930 cu capital social de 40400 lei cu scopul de a exploata linia de autobuze Satulung-Brașov;
3. Cooperativa „Industria casnică a femeilor săcelele”, înființată cu scopul de a cumpăra și pune la dispoziția săcelencilor războaie performante de țesut în cadrul atelierului de covoare.

Banca populară „Săceleana” și instituțiile economice patronate de ea au fost un factor activ în viața economico-socială a satelor săcelele în perioada dintre cele două războaie mondiale, datorită bunei administrări și a preocupărilor membrilor care nu s-au lăsat influențați de sentimente particulare, ci au lucrat pentru binele comun sub îndrumarea fondatorului și președintelui Consiliului de Administrație care a fost de la puțin timp de la înființare economistul Victor Jinga. Deși foarte tânăr acesta și-a pus în valoare cunoștințele și forța de muncă pentru binele obștei al cărei fiu era. Activitatea sa și a colaboratorilor săi poate constitui astăzi un exemplu de bună practică pentru ridicarea Săcelilor la o mare putere economică și frumusețe umană.

Prof. Lucian Ciolpan

¹³ **** „Banca Populară Săceleana din comuna Satulung (jud. Brașov)”, Tipografia națională S.A. 1932, Cluj, p. 8

IN MEMORIAM OLIMPIA COJOCNEANU (1922-2013)

Trecerea inexorabilă a timpului nu va șterge din sufletele noastre durerea imensă pe care ne-a lăsat-o plecarea definitivă din mijlocul nostru a ființei dragi, iubitoare și plină de simțăminte nobile, cea care a fost cândva Olimpia Cojocneanu. Regretată de toți copiii, rudeniile și nenumărații ei prieteni, cât și de cei care au cunoscut-o în

mijlocul comunității românești din Bay Area, din sânul Bisericii Ortodoxe Române din care a făcut parte cu toată ființa ei, nu va fi înlocuită ușor. Lacrimile și durerea pierderii ei vor persista mereu. Ne va rămâne dragostea cu care și-a semnat prezența în tot locul și care a animat dorința ei permanentă de a-i aduna pe toți românii împreună, realizată, acum mulți ani, în miniatură, la ea acasă.

În 21 Mai 2012 a împlinit 90 de ani și am sărbătorit-o, deși Dnei Olimpia Cojocneanu nu-i venea să creadă la ce vârstă i-a îngăduit Dumnezeu să ajungă și cât s-a bucurat, Doamne!, fiindcă știa să se bucure de o așa manieră încât îți transmitea aceeași stare sufletească care o anima și pe ea. Și suntem toți fericiți pentru că ea a trăit o așa bucurie spirituală precum merita din plin pentru bună-creșterea, modestia și smerenia ei umilă și dedicația ei pentru binele bisericii și aproapelui. Atunci, în mai 2012, s-a vorbit în Biserică despre vrednicia ei și contribuția ei neobosită atunci când a fost vorba să dea o mână de ajutor, să ofere un sprijin financiar chiar din simbolica ei pensie sau sprijin spiritual printr-o vorbă bună; au vorbit atunci, la Hayward: pr. Gh. Naghi, în Biserică și în sală, Mariana Cismaș, Marta Lupan, dr. Anastasia Constantinescu, dr. Felicia Radu-Rădulescu și a cântat înduioșător prof. Cristina Negoitescu, fiecare dintre vorbitori reliefând câte o caracteristică a firii excepționale a Olimpiei Cojocneanu. Asta se întâmpla în 12 Mai 2012, la Hayward, sărbătorire devansată din cauza unor motive întemeiate, apoi a urmat aceeași sărbătorire la Biserica din San Jose, ca în cele din urmă să fie sărbătorită de familie.

Poate surprinde pe creștini, dar Olimpia Cojocneanu,

în afară de asiduitatea în încercările de a rezolva integralele, - preocupare cunoscută de toată lumea - mai avea tendințe literare, colaborând, de-a lungul timpului, cu diverse articole la *Buletinul CRC*, ca spre exemplu: „*Învață de la toate* (din lirica norvegiană)”; un medalion închinat lui „*G. Topârceanu (1886-1937)*”; „*Am nevoie de tine*”; apoi despre vizita la Ierusalim și la unele mănăstiri din România-Moldova a publicat sentimentele ei de atașament la valorile creștine și românești în ziarul parohiei din San Jose. A lucrat voluntar pentru Biserica care se plănuia la Hayward, a ajutat la prepararea scrisorilor trimise de către revistă, a preparat mâncare pentru voluntari, a făcut donații substanțiale pentru Casa Română & Capela împreună cu fiul Christian-Olimpiu Cojocneanu să nu mai pomenim contribuțiile Dnei Olimpiei Cojocneanu pentru diferite întruniri românești, ajutoare menționate în decursul anilor până la ultima apariție a revistei *Buletinul CRC*, fiind pe rând vânzătoare de bilete la teatru (spectacol care a avut loc în sala parohiei ortodoxe sârbe din Oakland), „cofetară” pentru picnicurile bisericești, „aranjatoare” a steagurilor româno-americane ca românii să găsească locul unde se petreceau aceste evenimente și multe altele.

Despre viața pilduitoare a venerabilei Olimpiei Cojocneanu, în decursul timpului au apărut diverse materiale, în afară de frumosul și sincerul discurs al prietenei ei de-o viață, Marta Lupan, printre care amintim sensibila poezie dedicată ei de către poetul Ilarion Sfrijan, trecut și el lumea dreptilor de mult timp, alta de Viorica Grigorescu și subsemnatul în care scoteam în evidență, cu prilejul unor ani aniversari, frumusețea morală care ni se oferă drept exemplu pentru o trăire în duh creștinesc. Cu acest prilej ne îngăuim să afirmăm – fără a-i cunoaște întreaga familie – că această fire blândă și devotată, credincioasă a Olimpiei Cojocneanu a moștenit-o o singură nepoată pe care noi o cunoaștem și o prețuim ca atare, Mihaela Niță din Săcele, singura cu care mai avea relații apropiate și de scrisorile căreia se bucura tare mult.

Această frumusețe morală a Olimpiei Cojocneanu mi-a înșeninat viața și mi-a lipezit gândurile, luminându-mi propria viață, fapt pentru care am și scris aceste modeste însemnări, pe care am să le mai republic cu convingerea că nu am găsit alte cuvinte mai potrivite care să reproducă o viață de o frumusețe

morală unică. Fiindcă nu pot să uit că în ultimele ei luni de viață, când ea se găsea aproape de ultima suflare, pe patul de suferință dintr-o casă de așa zisă recuperare, deși suferea fiind imobilizată în pat, totuși ea mai avut tăria morală să se gândească cum mă poate ajuta. Personal îmi era teamă să-i spun că voi pleca de la dânsa, ceea ar fi schimat mediul în care trăia, dar totuși am încercat, timid, să-i sugerez că în viitor voi pleca. La care Olimpia Cojocneanu a exclamat, ușurată: “acum pot să fiu liniștită (numai că nu a spus: acum pot să mor liniștită), că ți-ai găsit undeva un loc bun”.

Pierderea irepalabilă a bunei credincioase care a fost Olimpia Cojocneanu este un moment de reflecție, de sensibilă aducere aminte în urma unei vieți închinată slujirii: slujirii Bisericii, slujirii comunității românești din Bay Area, în cele din urmă slujirii aproapelui. Iar rândurile noastre se vor un modest omagiu aceleia care nu a obosit niciodată, nu a pus stavilă efortului atunci când a fost vorba să dea o mână de ajutor, să ofere un sprijin financiar chiar din simbolica ei pensie, un sprijin spiritual, o vorbă bună. Și a făcut-o totdeauna modest, fără ostentație, cu firească naturalețe și finețea ei înăscută! Și mulți au beneficiat de acest sprijin adevărat, printre aceștia numărându-mă și subsemnatul. O fericită împlinire am avut să pot vedea cu proprii mei ochi cum cuvintele Sfintei Scripturi se pot împlini cu o ușurință dumnezeiască, fără să fie o corvoadă sau să se observe o cât de neînsemnată undă de mândrie; flămânzi am fost și ne-a săturat, însetați am fost și ne-a potolit setea, bolnavi am fost și ne-a vizitat și ne-a mângâiat, adăpost nu am avut și ne-a găzduit. Ce ușor recunoaștem condițiile mântuirii pe care Iisus ni le-a pus! Și ele nu au fost niciodată doar o vorbă deșartă în viața Dnei Olimpia, ci viață adevărată! Și le-a împlinit zâmbind!

De aceea și parohia ortodoxă română din San Jose a avut-o în mare apreciere, alegându-o vreme de mulți ani (vreo 15 ani) președinta Reuniunii Doamnelor. Și aici ajutorul ei a fost mult prețuit. La orice manifestare a parohiei, la vizita ierarhului (Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nathanael a vizitat-o acasă și a servit masa la ea), la picnicul anual al parohiei, Dna Olimpia a fost mereu prezentă, a se înțelege cu munca. Nu mai puțin, Duminică de Duminică, dânsa este aceea care prepara prescura pentru proscomidie, folosită ulterior ca anafură. Și niciodată nu i-a fost greu și niciodată nu a obosit! Și asta nu numai de acum, ci de mulți ani, încă de pe vremea Părintelui Gheorghe Grigorescu. La fel pregătea această prescură și pentru diferitele slujbe săvârșite de subsemnatul. Iar când ne-am ostenit cu construcția Bisericii și a Casei Române din Hayward aportul ei a fost notabil, alături de alți creștini, atât prin muncă fizică, cât și prin bani! Demne de reținut sunt și vizitele ei în Țară, cât a putut să călătorească, cât și la Locurile Sfinte, de care am amintit deja.

Și a citit continuu, zi de zi s-a întărit și și-a potolit setea despre nemărginire aflată în bogata literatură românească, în ziarele și revistele românești din America, la care a fost abonată (*Meridianul Românesc*, *New York Magazin*, *Danubius*, *Curierul Românesc*, *Curentul*, *Miorița*, *Lumină Lină*, *Lumea Liberă*, *Credința*, *Origini*, *Impact*, *Cuvântul Românesc*, *Plaiuri Săcelene*),

în cărțile de zidire sufletească pe care le avea din America și România. Avea un cult pentru inegalabilul poet Vasile Militaru. Și-a procurat tot ce s-a publicat în România despre el și de el, după căderea comunismului, prin Dna Maria Neamțu, soția istoricului clujean Gelu Neamțu, care nu putea să-i facă o mai mare plăcere decât ofeindu-i, în copie, poeziile lui Vasile Militaru legate în carton. Prin peregrinările sale cu ani în urmă l-a cunoscut și pe fiul lui Topârceanu. Și toate le-a păstrat în inima ei imensă de român adevărat. Poate fi ceva mai frumos și mai demn de urmat? Pe lângă prestigiul nelimitat de care s-a bucurat din partea tinerei generații este de recomandat să i se urmeze exemplul în toate și după vorba Sfintei Scripturi, mai presus de toate este iubirea, iar noi adăugăm iubirea de neamul ei cel românesc!

Olimpia Cojocneanu s-a născut în satul Tibru de lângă Alba Iulia la 21 Mai 1922. Aici și-a trăit începuturile vieții, copilăria petrecându-o într-o familie de oameni harnici, cinstiți și de vază, bunicul ei fiind primar. După acești ani, la ideea unchiului Ioan Rusu Tibreanu (care și-a luat numele de la Tibru unde s-a născut și avea de soție pe Sabrina – soră cu mama Dnei Olimpia – cu care a avut șase copii), notar cu studii la Budapesta, întreaga familie formată de acum din 4 fete și un băiat se mută la Săcele unde tatăl, Traian Roșu, devine pădurar, iar Dna Olimpia își va face întreaga instrucție școlară. La vârsta potrivită se căsătorește și se stabilește la Brașov. În o viață de muncă fără preget își crește în mare cinste cei patru copii, toți cu studii universitare și care astăzi au situații foarte bune în țara de adopție (Statele Unite). Dorul copiilor o aduce în America unde vine împreună cu soțul ei, Iuliu, în 1985, dar care din nefericire, după o boală necrutătoare se prăpădește în 1992 la San Jose, unde este înmormântat și lângă care este pusă și ea spre odihnă veșnică, precum i-a fost dorința. Slujba de înmormântare s-a oficiat de Preotul Gh. Naghi, Preotul Teodor Gîrlonța de la Sacramento, care a rostit o înălțătoare predică și Preotul Octavian Mahler de la Hayward, după ce la priveghiul din seara precedentă a participat un foarte mare număr de creștini..

Bunătatea angelică a Dnei Olimpia nu este frântă nici de pierderea soțului, cruntă și ireparabilă dispariție, și își continuă singură, după puterile ei, o viață exemplară întru cinste și demnitate. De acum, legăturile cu Țara ei atât de dragă, se întăresc. Împarte cu o generozitate impresionantă și Dumnezeu plinește în așa fel ca totdeauna să aibă și la nesfârșit să dăruiască. **A trăit dăruind!**

Mulțumim lui Dumnezeu că ne-a dăruit onoarea de a fi alături de o asemenea ființă îngerească. Vă rog să-mi îngăduiți să închei cu o strofă din poezia compusă de un om talentat, cu ani în urmă, la o altă aniversare a Dnei Olimpia, de poetul din San Jose, **Ilarion Sfrijan**:

*“Slăvită fie primăvara
Ce V-a adus pe-acest pământ
Întruchiparea bunătății
Și a credinței în Cel Sfânt.”*

Pr. Gh. Naghi- San Jose, USA

Membrii Asociației Cultural-Sportive “Izvorul” sunt alături de familiile îndoliate ale domnilor Constantin Perciog și Traian Ardeleanu, plecați dintre noi la cele veșnice în urmă cu puțin timp. Urmași ai mocanilor săceleni din Satulung, domnii Constantin Perciog și Traian Ardeleanu au fost membri cotizanți, mereu alături de asociația noastră, sprijinind activitățile ei și contribuind la succesul acestora și la cunoașterea și prețuirea tradițiilor și obiceiurilor de pe aceste minunate plaiuri.

Dumnezeu să-i odihnească în pace.

DARIE MAGHERU – 90 DE ANI DE LA NAȘTERE ȘI 30 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE

CRIZANTEME PENTRU DARIE

A mai trecut o vară, a mai venit o toamnă cu-ntreg cortejiul ei de frig neprevăzut, de interminabile ploii, de vînt - ba cald, ba rece - care-a dat iarna prin evantaiul cromatic al frunzelor istovite.

De fapt timpul, măsurat prin succesiunea verilor, toamnelor... rămîne o constantă, pe lîngă obeliscul căreia noi trecem odată cu verile, odată cu toamnele... unii mai repede, alții mai încet... unii cu un rost solid și bine conturat, alții făcînd doar „umbră pămîntului”.

A mai trecut o vară și toamna i-a luat locul din mers instalîndu-se-n fotoliile, altădată calde și verzi, ale anotimpului coacerii. La mijloc de toamnă, cînd roadele s-au strîns în hambarele largi și-n rafturile aromate ale cămărilor, odihna binemeritată ia locul trudei nemăsurate, înscrisă-n palma aspră, mare, puternică a muncitorului pămîntului, cel care din primăvara pînă-n toamnă, nu-și drămuiește, nu-și cruță energiile în încheștarea permanentă cu îndărătnicia gliei, avînd un fus orar al lui, după meridian propriu, fără să țină cont de calendarul „domnului” de la oraș.

...La mijloc de toamnă capricioasă, prematur sosită, cînd între „frunza ce cade și ramura goală, Moartea se circumscrisce ca o extatică boală” ne-aducem aminte de ziua cînd Darie Magheru –poet, prozator și dramaturg de excepție al țării Bârsei- „trecea din cotidian în metaforă”.

Venit pe lume într-o zi de 25 octombrie a anului 1923, nu departe de Brașov, copilul Aurel Zaharia Moldoveanu avea să uimească de timpuriu, pe semenii săi prin ascuțimea minții, prin vivacitatea sa spirituală dublată de o erudiție de invidiat, intrînd apoi în conștiința contemporanilor, dar și a posterității, sub numele –devenit renume- Darie Magheru.

Și pentru că n-a fost o luminiță pîlpîind, gata să se stingă la cea mai slabă adiere, Darie Magheru a trezit o mulțime de sentimente contradictorii de la simpatie la adulație, de la o laudă reținută la apreciere dorită, pertinentă, de la contestare neutră la ură și împrôscare vitriolică. Chiar dacă ar fi vrut, Darie n-ar fi putut trece prin lume și viață nebăgat în seamă, pentru că aceasta este soarta celor care de la naștere au știut că e „mai bine să mori în picioare decît să trăiești în genunchi”. Darie a deranjat pe mulți și în timpul vieții și după... pentru că aripile lui au fost mai

La o șezătoare literară în casa memorială "Darie Magheru"

mari decît cuibul și, în zbor planat sau în zbor alert, făcea prea multă umbră pe care, cei cu sensibilități criptogamice, n-o puteau suporta. Detractorii lui Darie –mai mari sau mai mici- s-au dus la fund, înnămolindu-se într-un anonim silențios și deplin „male parta male dilabuntur” (Cicero).

La mijloc de toamnă, într-o zi de 25 octombrie a anului 1983, de Sus, din împărăția stelelor, ca de pe o înaltă scenă (atît de familiară poetului), Darie intră în armonie cu muzica sferelor. Pe pămîntul pe care l-a iubit atît de mult, dar pe care l-a părăsit senin, Darie Magheru a adunat un univers de simțire, și de gîndire pe care l-a ordonat și l-a distilat în cărți cu titluri insolite care invită la o lectură atentă, făcută cu sufletul, dar mai mult cu mintea. „Pygmalion”, „Caprichos”, „Schite iconografice”, „Forum Traiani”, „Tragicul domn Ion al cămilelor”, „Nicola Ursu din Albac”, „Nemuritorul în solitudine și durere”... și altele... și altele...

Prof. Stelian Răducanu
(din) „Gazeta de Transilvania”, Brașov

DOR DE DARIE...

CARTE DE VIZITĂ DARIE MAGHERU

- Născut la 25 octombrie 1923 în comuna Prejmer, județul Brașov.
- Studii: -Liceul la Brașov
-Facultatea de teatru- secția actorie a Institutului de artă teatrală, pe care o absolvă la Iași în 1950.
- Între 1951-1964 este actor la teatrele din: Brașov, Ploiești, Arad, Iași și Botoșani.
- Din 1949 este membru titular al Uniunii Scriitorilor din R.S.R..
- Cărți tipărite: -„EU, MEȘTERUL MANOLE”- Ed. ESPLA-1957
-„POEME”- E.P.L.-1968
-„CAPRICHOS”- Ed. Albatros-1970
-„SCHITE ICONOGRAFICE”- Ed. Cartea românească-1972
-„GUERNICA”- Ed. Albatros-1974.
- Publică în revista „Astra”, piesele: „TRAGICUL DOMN ION AL CĂMILELOR”(1970) și „HORIA” (1978).
- Colaborări la revistele: „România literară”, „Astra”, „Convorbiri literare”, „Viața românească” etc.
- Piese în manuscris: „Ospăț în toamnă” (Țepeș) – 1972, „Forum Traiani” (Decebal) – 1972, „Tatăl meu, Pătrașcu cel Bun” (Mihai Viteazul) – 1978.

OPINII DIN PRESA VREMII DESPRE OPERA LUI DARIE MAGHERU

“**T**ragicul domn Ion al cămilelor” (...) face parte dintr-o trilogie („Barbarii”...). Aparține unui liric-dramatic de o structură aparte, profund originală, realizând aproape

integral spectacolul monologului. Ar trebui să înceteze, când ne referim la asemenea lucrări, aplicația cu termenii și uneltele convenționale. Darie Magheru duce teatrul expresiei la amplitudini mari, nu se ferește de bombastic- de sub cenușa căruia ne lasă să alegem aforismul bogat. El vede cuvintele, mișcarea lor, și la un moment dat totul devine coregrafia acestora, în cadrul prețios și sever al plasticii unui trin suspendat între patru vânturi, frînghiile la capătul cărora cămilele țin cumpăna: „Toți ne rupem zilnic între Iubire-Răsare și Ură-Apune, Loialitate de Miazăzi și Delațiunea de Miazănoapte (...) Preferînd Zimbrii! Sultanul însă- trebuie să recunosc!- are oarecare dreptate. Zimbrii nu se lasă îmblînziți. Sînt prea ai pămîntului acestuia.” Biciuirea în final a cămilelor, coordonată cu replică de ardoare: „Pînă cînd aceeași tulpină se va mai bifurca în vultur și vierme! zimbru și cămilă! paloș și sulită cu căciula în ea”-este momentul lucidei asumări a conștiinței de sine.

Știu că Darie Magheru ar vrea spectacolul cu actorii și regia sa, îl dorim și noi, dar marea premieră a avut loc. Impresionați, spectatorii tac, covîrșiți.

Mihai Nadin
„Cronica”

• • • • •

Casa memorială "Darie Magheru" din Turcheș

Cei trei eroi, (Decebal, Ion Vodă și Horia din trilogia „Barbarii”, din care face parte drama „Tragicul domn Ion al Cămilelor” –n.n.) într-o solitudine demiurgică și-ntr-o solidaritate primordială și absolută cu pămîntul acesta, încep lent să se închege telluric din tectonica timpului și-a materiei lui, devenind crescendo mituri, martiri ai unui destin și-și proiectează, pînă la urmă, uriașa lor statură simbolică în orbita cosmică a istoriei, parcă într-o zare de arhetipuri.

Fiecare poem este o fîntînă arteziană care aruncă în afara ei, fără conținere și din ce în ce mai cu mînie, lavă îmbibată de bolovani și răni adînci.

Rar mi-a fost dat, (...) să citesc o lucrare lirico-dramatică atît de densă, de majestuos convulsională. Rar un autor care să vibreze de patriotism, de dragostea față de pămîntul acesta și oame-

nii lui din veacuri, de osemintele comune care-i alcătuiesc geologia. Rar o astfel de construcție metaforică, aș zice, în talazuri.

Cele trei monologuri-meditații nu sînt simple recitări, ci spectacole în toată accepția cuvîntului, spectacol amplu, vibrant, cu o surdă superbie, crescînd înaintea ochilor, a memoriei, desfășurîndu-și înțelesurile, forța și frumusețea înaintea unor mulțimi care nu sînt altceva decît țărîna metamorfozată în ființe vii, fabuloase (...).

Nu știu dacă această deosebit de interesantă lucrare a lui Darie Magheru va constitui obiectul unei curiozități (măcar) sau ambiții regizorale, dar cred că este, fără îndoială, o necesitate difuzarea ei.

Teohar Mihadaș
„Tribuna”

NICIODATĂ TOAMNA...

S-a tot sumețit vara cu toropeala sa pînă-n prag de toamnă, cînd s-a prăbușit sub lințoliul ceței și al ploilor reci, nu pentru mult timp însă, dar destul pentru ca Toamna să-și facă apariția, ivită triumfal parcă din rapsodiile topîrcene, cu rochia-i brodată în cromatismul agonizant al cohortelor de frunze-n spulber... Soarele, istovit și el de șarjele al căror protagonist a fost, lunecă molcom pe boltă năpădit de undele nostalgiei bătăliilor trecute, cînd tot și toate se supuneau săbiilor sale de foc necruțător. Acum, domolit, își furișează pudic mîngîierile pe carnea de aur a boabelor de strugure, binecuvîntare trecută în must și apoi scînteind în chihlimbarul tonic al cupelor pline. Tabloul bucolic trezește ici și colo, rar și izolat, imaginea sărbătorilor dyonisiace vestite în Dacia, dar mai ales în Dacia Pontica, sărbători ale unui evasiparadis pămîntean, rămas undeva între evi, răpus –cu timpul- de un modernism pauperizat și pauperizant... Și totuși, în cadrul acestei curgeri ciclice implacabile, Toamna nu este numai un anotimp al unei finalități cuprinse-n ROD, ci, în același timp, este și punctul de plecare al germinației viitoare, punctul de plecare al bobului de grîu spre împlinirea în PÎINEA din mijlocul verii viitoare. În acest anotimp mirific vine în lume, din cine știe ce galaxii ale spiritului, AUREL MOLDOVEANU, copilul mușcat de geniu (după cum se va dovedi mai tîrziu).

Toamnele vin și trec... trec și vin în crugul timpului, iar tînărul, la 18 ani, înarmat acum cu acel orgoliu apolinic, izbește

„Cu barda-n porți de veac”, prima încercare literară, și devine DARIE MAGHERU... Toamnele trec..., toamnele vin... iar Darie, conștient de orizonturile de creație deschise de către destinul său, sub imperiul aceluiași orgoliu apolinic, dar filtrat de o maturitate inerentă și dedublîndu-se subtil în „Eu. Meșterul Manole”, știe (de acum) că va trebui s-o zidească de mai multe ori pe Ana în Rut, în Zenda, în Galatea, iar el va arde în Pygmalion, Sisif, Prometeu, Dedal, Decebal sau Icar...

Și curg Toamnele sub pulbere de aur și azur, iar mustul, în pivnițe și crame, fierbe lin și sigur în plămada vinului rubiniu, tare și limpede, cuminecătura viitoarelor Cine de Taină în Templul sublimei Poesis. Și-n atmosfera hieratică din Templul Zeitei, „Poeme(le)” sau „Capriciile” sub titlul generic de iberică rezonanță „Caprichos”, ecou sentimental atipic după temperamentalul Francisco de Goya, se însăilează aproape pios-pictural în „Schîțe(le) iconografice”, pregătind parcă impactul „in memoriam” cu sacrificata „Guernica”, nemurită într-o imagine tragică de preaplînul lui Picasso Pablo Ruiz... Dacă Homer a fos orb (cum se spune), el a fost reprezentat așa doar pentru a dovedi puterea paradoxului, pentru că el „a văzut” cu atîta limpezime zbuciumul străbunei Troia între alfa și omega, și dincolo de omega în măreția ei eternă. „Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă”, spune Poetul în „Scrisoarea a III-a”, iar Darie aduce-n teluric „Zeu orb cu flori” pentru ca, în lumina serafică a ochiului închis afară, să

O altă șezătoare literară la comemorarea scriitorului

zămislească inedita „Cărmida cu mîner”, dar și „Nemuritorul în solitudine și durerea”, proză analitică de mare profunzime, care anticipează cu cîteva decenii noua manieră de scriere literară cu opere și scriitori infatuați (unii dintre ei talentați), care-și arogă singularitatea și prioritatea creatoare, nihilisti, din păcate, răi de gură și îmbălați, gata să improaște cu otravă pe oricine și să calce peste orice... Corabia Toamnei însă, în periplul său, aduce și ploile binecuvîntate care spală trotuare mizerabile, reziduuri gudronice, ganguri insalubre, păcate... Anicipativ și postum în același timp, pe o replică cinică, distilată-n „Exclusiv Tauri”, așa..., ca un „joc de creion”, în rotundul unui scut împotriva posibilelor adversități, care (din păcate) nu vor întîrzia să bîntuie, Darie își încearcă armele exersînd, pentru că fiecare pas spre desăvîrșire înseamnă o izbîndă în planul aspirațiilor sale de creator de valori artistice.

Și mai trec cîteva Toamne, cu luminile, cu vînturile, cu ploile, cu ceața și brumele lor, cu neizbutirile sau speranțele lor. Pentru Darie Magheru timpul, curgerea lui, înseamnă pași către împlinire. Actor pe scena Teatrului Dramatic din Brașov, dar nu numai, Darie joacă în roluri dramatice, de obicei. Gîndul său însă este la creion și la fila albă din fața sa, care așteaptă să fie acoperită cu litere în rînduri extrem de îngrijite, în care să-și aștearnă preaplînul zilelor și nopților de veghe. Darie începe să scrie teatru. Darie scrie cu foarte mult talent un teatru de profunzime, sporind debitul declamației introvertite și diminuînd pe cel al declamației extrovertite, aducînd în piesele sale MODELE, mari personalități

din istoria Neamului Românesc, cele care, prin idei și fapte, au depășit, mai mult sau mai puțin, anchilozele epocilor în care au trăit: Decebal, Horea, Ioan Vodă cel Cumplit, Vlad Țepeș, Mihai Viteazu.... Teatru cu temă istorică națională acum, cînd frontierele cad? Cînd națiile se dizolvă în cazanul globalizării?... Vor zice snobii, cei atinși de sindromul slugii și al defetismului. Da! ... Cînd Darie a creat aceste opere de excepție, ne păștea globalizarea de tip comunist-bolșevic sub amenințarea permanentă a „kalașnikovului”; acum ne păștea aceeași globalizare, dar o globalizare sub umbrela dezamăgitoare a dolarului, a ideilor liberale implementate într-o democrație diluată, informă și libertină, în care dictonul înstrăinării și al dezrădăcinării „Ubi bene-ibi Patria” constituie principiul fundamental existential al celor care au renunțat sau vor renunța la identitate pentru un statut iluzoriu de „cetățean al Europei”, cu vîrfuri lovite de hidrocefalie, care se vor strădui să transforme pe OM într-un prelung și (pre)larg tub digestiv. Darie le stă acestora împotriva și îi umilește... Dincolo de faptele trunchiat cunoscute și de litera scrisă, la fel ca Eminescu, Darie are o extraordinară intuiție a istoriei. Este suficient să parcurgem o singură piesă, spre exemplu „Forum Traiani”, pentru a cunoaște măsura întregului tezaur de gîndire a autorului pe care este grefată o erudiție de invidiat pentru oricare cititor avizat. Teatrul scris de către Darie fiind complex, nu este atît de comod pentru actori. Așa cum ariile lui Puccini erau și sînt adevărate pietre de încercare pentru tenori, tot așa „rolurile” din piesele lui Darie pun la grea încercare pe interpreți. Actorul octogenar George Mihăilă Gridănușu, coleg de scenă cu Darie, primul care a realizat (și a interpretat) spectacolul cu piesa „Tragicul domn Ion al cămilelor”, în 1978, la Teatrul Dramatic din Brașov, spunea confrăților săi: „Nu încercați să vreți a-l juca pe Darie după prima lectură... Parcurgeți-l integral... și veți vedea că vă aflați în fața unui vrăjitor care vă provoacă... să vreți să vreți!... Colega, abia după ce l-ai jucat pe Darie, capeteți certitudinea că ești un actor mare!...”.

Îndemnul de mai sus este valabil și azi pentru oricare cititor, ca și pentru actorul care-și pune pe cartea deschisă mintea și inima, pentru că Darie-Creatorul, cu rădăcini înfipite adînc în ancestralitate, cu un orizont de cunoaștere de tip encyclopedic, și cu o capacitate demiurgică ieșită din comun, rămîne unul dintre piscurile de spiritualitate ale Neamului Românesc.

Acum, cînd Toamna aceasta mirifică ne-a oferit ocazia de a fi din nou alături de Darie omagiindu-l, putem să spunem ca și poetul confrate: „Niciodată Toamna/ Nu fu mai frumoasă...”.

Prof. Stelian Răducanu

COSTACHE NEGRUZZI (1808 - 1868)

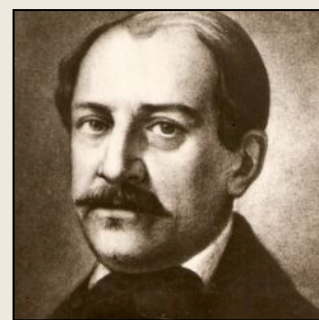
*“Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrîne...
Moaie pana în cerneala unor vremi de mult apuse,
Zugrăvește din nou iară pânzele posomorâte,
Ce-arătau faptele crunte unor domnitori tirani, vicleni.”
(M. Eminescu - “Epigoni”)*

La 25 august a.c. se vor împlini 145 de ani de la moartea celui ce a pus bazele nuvelei istorice românești - Costache Negruzzi.

Se naște în anul 1808, la Iași, într-o familie de boieri. În anii copilăriei, cum însuși mărturisește, citise pe Homer și Euripide, vorbea, sub îndrumarea dascălilor, limba greacă, știind să vorbească și să scrie franțuzește, după dictare, să citească și să scrie românește luând cartea “Istoria pentru începutul românilor în Dacia” de Petru Maior, reprezentant al Școlii Ardelene, ajutat de abecedarul “Urgisit în puține ceasuri”, așa cum povestește cu

subtilă autoironie în scrisoarea “Cum am învățat românește”.

În timpul Eteriei se refugiază împreună cu familia în ținutul Hotinului, iar în 1822, împreună cu familia, se află la Chișinău, unde îl va cunoaște pe poetul Alexei Pușkin, din creația căruia va traduce. Întorcându-se, în 1823, în Moldova, va traduce

din literatura franceză.

După decesul tatălui său, în 1826, apăsător de greutatea familiei, începe viața de slujbaş al administrației de stat, fiind co-pist la Visterie.

În 1835, la tipografia "Albinei românești" din Iași, apare prima lucrare publicată de Costache Negruzzi, o traducere din limba franceză. În 1837, în "Curierul de ambe sexe", apare nuvela "Zoe", apoi, în tipografia "Albinei", apare poemul istoric "Aprudul Purice".

După căsătoria cu Maria Gane, în 1839, ridică pe moșia sa de la Trifeștii Vechi o biserică, deasupra intrării căreia sunt săpate următoarele versuri:

"În acest lăcaș de pace află omul

Liniștire în mormânt

Nașterea, viața, moartea, sufleteasca mântuire

În acest loc se adună".

În 1840, în revista "Dacia literară", este publicată capodopera negruziană, nuvela istorică "Alexandru Lăpușneanu". Scriitorul este numit directorul Teatrului Național din Iași împreună cu Vasile Alecsandri și Mihail Kogălniceanu. În 1845 apare povestioara istorică "Sobieski și românii" și o traducere din baladele lui Victor Hugo.

Deține o serie de posturi administrative importante și ranguri boierești: postelnic, director al Departamentului Lucrărilor Publice, vornic.

În 1857, sub îngrijirea autorului, apare volumul "Păcatele tinereților", cuprinzând proză memorialistică, "Fragmente istorice", poezii, două piese de teatru și "Negru pe alb", cuprinzând 30 de scrisori.

După 1860, bolnav fiind, părăsește viața publică, prezența publicistică este tot mai rară, rezumându-se la corespondențe cu personalități ale vremii și publicând câteva studii despre limba română în revistele "Din Moldova" și "Convorbiri literare".

În august 1867 este ales în absență, fiind bolnav, membru al Societății Academice Române. Ultima perioadă a vieții și-o petrece la conacul său din Trifeștii Vechi, unde, după lungi și grele suferințe, moare la 25 august 1868. Pe piatra funerară care străjuiește rămășițele sale pământești a lăsat posterității următorul epitaf:

*"Eu nu am fost ca alții, de-aceia-n suferință,
Am petrecut și-n lipsa plăcerilor lumești..."*

Ca artist al prozei noastre, Costache Negruzzi și-a însemnat numele când, în revista lui Kogălniceanu, la 1840, tipărea nuvela istorică "Alexandru Lăpușneanu", inspirată din cronică lui Grigore Ureche, fără a fi însă o încercare palidă de a deriva în literatură nouă pagini de letopisete, ci o redare vie a unui episod din istoria Moldovei. Nuvela se distinge în primul rând prin vigoarea compoziției, expunere sobră, dramatică, prin prezența dialogului, prin viziunea realistă a trecutului istoric și prin vigoarea sa construcție epico-dramatică. Negruzzi întrebuințează cu multă pricepere arhaismele pe care nu le poate ocoli, dar fără a abuza de cuvinte arhaice; stilul este concis, energic, adecvat fiecărei împrejurări. Prin ideile înaintate care o străbat, prin marea forță realistă de evocare a trecutului, prin mijloacele artistice, prin bogăția și valoarea limbii, nuvela "Alexandru Lăpușneanu" este una dintre creațiile clasice ale literaturii noastre. Ea strălucește de un secol și mai bine, fiind modelul urmat de Alexandru Odobescu în "Scene istorice" sau oferind material pentru unele prelucrări dramatice (drama lui Dimitrie Bolintineanu).

Creatorul nuvelei, Costache Negruzzi, se remarcă într-o largă măsură ca unul dintre creatorii prozei române. Prin nuvele și prin scrisorile sale, el se definește ca un inițiator al curentului realist în literatura română modernă și ca unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai lui. Opera sa contribuie esențial la stabilirea limbii literare unitare, care izvoră din principiile sănătoase ale Gramaticii lui I. H. Rădulescu din 1828, pe care el o discutase cu Heliade în scrisori și pe care o trecea lui Kogălniceanu și colaboratorilor lui.

Criticul George Călinescu afirma cu dreptate despre nuvela lui Costache Negruzzi: "Numele lui Negruzzi este legat de obicei de nuvela <Alexandru Lăpușneanu> care ar fi devenit o scriere celebră ca și Hamlet, dacă literatura română ar fi avut în ajutor prestigiul unei limbi universale. Nu se poate închipui o mai perfectă sinteză de gesturi patetice adânci, cuvinte memorabile, de observație psihologică acută, de atitudini romantice și intuiție realistă..."

Prof. Florica Lupu

CALENDARUL ANIVERSĂRIILOR CULTURALE NAȚIONALE ÎN TRIMESTRUL IV 2013

O CTOMBRIE

- Alexandru Averescu (9 mart. 1859 - 3 oct. 1938) - 75 de ani de la moartea mareșalului
- Gheorghe Țițeica (4 oct. 1873 - 5 feb. 1939) - 140 de ani de la nașterea matematicianului
- Florian Pittiș (4 oct. 1943 - 5 aug. 2007) - 70 de ani de la nașterea artistului
- Al. Papiu Ilarian (21 sept. 1828 - 9 oct. 1877) - 185 de ani de la nașterea istoricului
- Victor Kernbach (14 oct. 1923 - 16 feb. 1995) - 90 de ani de la nașterea scriitorului
- Leopoldina Bălănuță (10 dec. 1934 - 15 oct. 1998) - 15 ani de la moartea actriței
- Simion Mehedinți (19 oct. 1868 - 14 dec. 1962) - 145 de ani de la nașterea geografului
- Dimitrie Cantemir (26 oct. 1673 - 21 aug. 1723) - 340 de ani de la nașterea cărturarului
- Duiliu Zamfirescu (30 oct. 1858 - 3 iun. 1922) - 155 de ani de la nașterea scriitorului
- Ciprian Porumbescu (14 oct. 1853 - 6 iunie 1883) - 160 de ani de la nașterea compozitorului
- Darie Magheru (25 oct. 1923 - 25 oct. 1983) - 90 de ani de la naștere și 30 de ani de la moartea scriitorului brașovean

NOIEMBRIE

- Dimitrie Paciurea (1 nov. 1873 - 14 iul. 1932) - 140 de ani de la nașterea sculptorului
- Ștefan Pascu (14 oct. 1914 - 2 nov. 1998) - 15 ani de la moartea istoricului
- Alexandru Piru (22 aug. 1917 - 6 nov. 1993) - 20 de ani de la moartea criticului literar
- Nerva Hodoș (20 nov. 1869 - 13 nov. 1917) - 100 de ani de la moartea bibliologului
- Virgil Vătășianu (21 mart. 1902 - 14 nov. 1993) - 20 de ani de la moartea istoricului de artă

- **Emil Racoviță (15 nov. 1868 - 19 nov. 1947) - 145 de ani de la nașterea omului de știință**
- **Mihail Chirnoagă (19 nov. 1913 - 1 dec. 1948) - 100 de ani de la nașterea scriitorului**
- **Monica Lovinescu (19 nov. 1923 - 20 apr. 2008) - 90 de ani de la nașterea scriitoarei**
- **Eremia Grigorescu (28 nov. 1863 - 21 iul 1919) - 150 de ani de la nașterea generalului**

DECEMBRIE

- **Nicolae Cartoian (4 dec. 1882 - 20 dec. 1944) - 130 de ani de la nașterea criticului literar**
- **Amza Pellea (7 apr. 1931 - 12 dec. 1983) - 30 de ani de la moartea actorului**
- **Dosoftei (26 oct. 1624 - 13 dec. 1693) - 320 de ani de la moartea cărturarului**
- **Regina Elisabeta (17 dec. 1843 - 1 feb. 1916) - 170 de ani de la nașterea suveranei**
- **Ioan Țugui (24 dec. 1933 - 20 feb. 2002) - 80 de ani de la nașterea scriitorului și jurnalistului**
- **Tristan Tzara (16 apr. 1896 - 25 dec. 1963) - 50 de ani de la moartea scriitorului și artistului**

Coriștilor de la Buciumi, cu dragoste !

AURUL CELOR 80 DE CARATE

**Moto: „Eu cred că veșnicia s-a născut la sat ...”
Lucian Blaga**

Prin depășirea graniței celor 24 de carate, prețiosul metal intră deja în legendă, căpătând în felul acesta noi și surprinzătoare calități dar și conotații aparte.

Hiperbola cu valoare de metaforă a titlului acestei evocări, mă duce cu gândul la niște oameni minunați, dragi inimii mele, români care sălăluiesc de veacuri acolo, în nordul țării, la Poarta Maramureșului, unde aripile vulturilor sunt mai puternice iar graiul și viersul nostru este la el acasă prin aleaul melodiilor și tăria credinței pământenilor în binele venit de la bunul Dumnezeu.

Țara Chioarului s-a născut din îngemănarea lacrimilor de durere și de bucurie. Acolo ne cântă și ne încântă vârste cu îndeletniciri diferite, acolo lumea zâmbește mai altfel decât prin alte părți, mai aproape de tainele inimii și de firescul comportării omenești. Pe-acolo, privighetorile își dau întâlnire ceva mai des decât prin alte locuri. Statornicia oamenilor la intrarea în Țara bourilor lui Dragoș și Bogdan, întemeitorii, e proverbială, sătenii cu nume de chiot și de frumoasă și îmbietoare vestire au o demnitate aparte:

- Da-poi de pe unde ești dumneata, bade?
- Eu să știți că sunt de la Buciumi și nu de la Șomcuta Mare?!
- No, că drept grăit-ai. Și, vorba se metamorfozează în cântec iar cântecul în vrajă și vraja devine balsam pentru suflet. Balsamul aplicat sufletului, știut este că n-are și nu trebuie să aibă leucire.

Astfel, s-a înfiripat, pe la 1933, prin voința și grația Atotputernicului, un cor bărbătesc condus de învățătorul Emilian Pop secondat de cantorul bisericii din sat. Războiul cel de pe urmă și despărțirea „cea crudă și haină” de frații din Ardealul ciopârțit, de Moldova înjumătățită și de România rămasă orfană pentru un timp, toate astea au lovit și-n mândra corală a buciumenilor din Țara Chioarului. Dar ei, sarea pământului, nu s-au lăsat umiliți și răpuși. Un timp au luat o pauză nedorită. Apoi, după „furtună”, au venit alături de bărbați și nevestele cu fetele și băieții lor, năvală, la corul satului. Armata cântecelor s-a întărit treptat, treptat. Vine acum la cârma formației inimoasa învățătoare Livia Frenț, care pune aici, la Buciumi, bazele corului mixt. Apoi, se perindă, cantr-o ștafetă a biruinței artei: dirijorii Vasile Tarța și Gheorghe Pop și ei de asemenea învățători destoinici. Până prin anul 1963 se ia din nou o nedorită pauză. Un fiu al satului însă, preotul Marius Lazăr, încă student la teologie, s-a gândit să întreprindă ceva pentru satul său natal. S-a mai gândit oare cineva, de la noi, să editeze un dicționar cu numele și prenumele persoanelor care au făcut ceva pentru propășirea locului obârșiei lor? Poate că încă nu-i timpul pierdut s-o facă totuși cineva. Ne-am săturat de co-

horta atâtor „mecenazi” care se fandosec în „merțane” și „viloaie” de prost gust!

Până în anul 1984, sub aripa ocrotitoare a părintelui Lazăr, corul s-a aflat în slujba Sfintei Biserici, impunătorul edificiu al buciumenilor. Femeile satului, ambițioase și dotate cu voci superbe, naturale 100%, au acum cuvântul. Se cântă de zor peste tot: la repetiții, acasă, la munca din câmp, la biserică, pe la petreceri, și mai ales la nunți și cumetrii. Se câștigă numeroase premii și distincții care înobilează „brandul” buciumenilor. Și, ambițiile sporesc văzând cu ochii. Ce, adică numai de vecinii de la Finteuș să se ducă vorba?! Dară noi, buciumenii, nu putem fi egali lor?! – păreau s-o spună, dar fără grai, oamenii strânși pe la diverse reuniuni. Și iată, aripa porumbelului sfânt se abătu și pe la Buciumi aducând duhul unui dirijor de elită care trecuse-n tinerețea sa și pe la Săcelele Brașovului. E vorba de domnul profesor Iustin Podăreanu, „regăteanul” născut parcă a fi baghetă miraculoasă a melosului în Ardealul de Nord. Corul de la Buciumi capătă acum consistență, se radicalizează îmbinând în mod fericit, pe mai multe voci, muzica bisericească cu cea laică. Se cântă în foișorul bisericii dar și pe scena căminului cultural. Se organizează turnee prin țară.

Liant al devenirii artistice e acum tânărul Gavril Mărieș care o aduce, ca pe un minunat și prețios DAR pe domnișoara prof. dr. Gabriela Ion, dirijoarea cu grad de „mareșal” al muzicii. Mie personal a reușit să-mi stoarcă lacrimi de bucurie atunci, la Dej, în anul 2004, când am descoperit, cu uimire și cu mare plăcere, o formație corală feminină, sătence din România „pedepsite” să ne conducă în ceruri de lumină și de binecuvântare artistică. Doamne, poate la unele filme rusești (Ah, ... „Gară pentru doi”), am mai fost atât de mișcat înlăuntrul ființei mele. Mereu și mereu mi-aș dori să ascult ca-ntr-un „perpetuum mobile”, maestre Gabriela, ... „Sfântă Marie”, sau „Călugărul din Pipirim” ... și ... altele. Să mă poarte lin corul buciumenilor prin ceruri de spiritualitate sub dibăcia forței și a talentului Domniei Voastre pentru mine de neînlocuit în contextul dat. Să nu se uite că, de-a lungul anilor, în acest cor minunat țărănesc, au slujit, înveșmântați în dragoste și devotament pentru cântec, peste 170 de persoane fidele tradiției și culturii noastre naționale. Nu e deloc întâmplător că le-am solicitat prezența acestor artiști amatori, privilegiul pentru noi, de a veni la Săcele și Brașov pentru a susține cea de a doua ediție a Festivalului datinilor de Crăciun, pe care despărțământul ASTRA „Frații Popea” Săcele l-a inițiat. În acel de neuitat decembrie 2010, la Sfântul Nicolae, pășind pe o nea proaspătă, în decor de basm alpin, corul Asociației Culturale „Buciumenii Chioarului” a cinstit plaiurile Țării Bârsei prin tal-

ent și dăruire, prin fireasca apropiere a oamenilor sensibili care trăiesc respirând aerul din preaplînul artei autentice. Nu vom uita apoi statura impunătoare, înțelepciunea asumată și vocația griju- lie a domnului Teodor Hăgan, prietenul nostru, baciul cel înțelept, om cu experiență, manierat și tandru, președinte al Asociației Co- rale „Buciumenii Chioarului” de la Buciumii Maramureșului. Să nu uităm vioiciunea și seriozitatea coriștilor, de o simplitate și naturalețe greu de exprimat în cuvinte, efortul continuu spre atingerea parametrilor cuvântului de laudă întru disciplină și perfecțiune artistică. Atrag în primul rând atenția nevestele care dețin un farmec aparte. Vă îmbrățișez pe toate: lele Iuliană, și pe dumneata lele Zină, Aurică, Mărie sau Ană ... și pe domniile voastre nu vă uit bade Teodor, Vasile, Dumitre, Ioane ... nu te uit nici pe tine Cornele, stimat al meu coleg. Îl salut pe tânărul Dorel, veritabil bas al formației voastre. Oho, mi-ați adus în su- flete noian de bucurie, de cântec viu și nealterat de modele străine specificului nostru, dar nocive adevăratei arte corale, pe care dumneavoastră, cei de la Buciumii Chioarului, o slujiți de opt de- cenii în straie curate și protectoare pe altarul pururea viguros al melosului românesc. Am fost liniștiți s-o știm pe profesoara dr. Gabriela Ion, **la datorie**, după o neplăcută și efemeră suferință cu care și noi aștristii săceleni, am compătimit apropiindu-ne sieși, ușurându-i necazul prin mângâierea noastră sosită, sperăm, la timp.

- Spuneți-ne, distinsă Doamnă a cântecului, dr. Gabriela Ion de la Baia Mare, care au fost momentele care v-au marcat cel mai mult pe parcursul celor 15 ani de activitate dirijorală la Buciumi?

- Au existat două asemenea momente sau circumstanțe, cum vreți să le numiți ...

Prima emoție am trăit-o, țin bine minte, pe data de 5 de- cembrie 1999 (n.n. Tot în ajun de Moș Nicolae!) la Festivalul-con-

curs de muzică sacră de la Orăștie, unde am obținut Premiul întâi cu formația corală venită de la Buciumi. Îmi venea, zău, să zbor de fericire și nu alta ... Iar apoi, nu vreau să vă flatez prea mult, am trăit clipe unice de înălțare și împlinire profesională, adânc umană, la Săcele și Brașov, unde ni s-a rezervat de către ASTRA o primire excepțională, cu un public numeros, avizat, entuziast și deosebit de cald. Pot spune că acolo, la dumenavoastră, am beneficiat de un adevărat REGAL ARTISTIC, rod al sincronizării spirituale între gazde și oaspeți. – Da. Așa a fost atunci.

Vă urmăream cu sufletul la gură cu câtă pasiune, forță și talent, stimata Gabriela Ion ... ardeți înlăuntrul ființei Dvs., aproape până la epuizare. A fost magnific. De aceea, vă mulțumim simțindu-ne și noi onorați de prezența și prestația unei formații condusă de o personalitate pe care noi, săcelenii, o apreciem mult oferindu-i întreaga noastră simpatie și grație. Opt decenii de efort și pasiune, de combustie continuă pentru menținerea și transmiterea pe mai departe, prin generații, a cântecului din patri- moniul nostru și a celui aflat în fondul creației universale. Primiți, la ceas aniversar, din pridvorul casei mele de la Săcele, un buchet cu **81 de roșii trandafiri** întru admirație și recunoscătoare stimă la festivalul BUCIUMENILOR CHIOARULUI!

Deie-le, Doamne, viață lungă, cu sănătate și spor în toate, aceeași prospețime și naturalețe a spiritului tânăr, mult noroc vocației lor plină de responsabilitate și inconfundabilă identitate. Aveți datoria de cinste, aceea de a fi ambasadori ai cântecului pornit din satul cu nume de vestire și de apărare a Țării Chioarului – cetate inexpugnabilă și mult îndrăgită a Ardealului nostru, unde muzica și jocul popular românesc au statut de triumf și de înălțare spirtuală. **La Mulți Ani, dragi coriști de la Buciumii Chioaru- lui, Poartă de intrare spre Țara vestită a Maramureșului!**

1 septembrie 2013

Liviu DÂRJAN

• *Țineri*

INFLUENȚE GASTRONOMICE SĂCELENE

(din secretele bucătăriei săcelene și nu numai)

Plaiurile săcelene poartă cu ele amprenta unei bucătărie magice, cea în care se îmbină diversele gustări cu supele, ciorbele, fripturile, tocănițele, deli- cioasele prăjituri și plăcinte mocănești și băuturile de casă cu diferite arome.

Este un spațiu în care, de-a lungul timpului, s-au amestecat gos- turi și miresme felurite, în care, în cadrul sărbătorilor tradiționale, săcelenii s-au întrecut mereu în a găti preparate care mai de care mai îmbietoare, punând asupra lor amprenta sau micile trucuri culinare, de nelipsit atunci când este vorba de o rețetă pe care nu o vei uita niciodată. Săcelele a fost o zonă cu un potențial ex- traordinar pentru a obține hrana ecologică și proaspătă - lactate, brânzeturi, pâine de casă, plăcinte mocănești, sarmale în oale de lut și supe ca pe vremea bunicii, tocănițe de berbec fierte la ceaun și servite cu mămliguță, un pahar de vin bun, din struguri culeși din propria recoltă sau bulzuri cu brânză de burduf făcute pe jar -, potențial care ar trebui din nou valorificat pentru ca această zonă să beneficieze de o promovare pe măsură și pentru a aminti de modul sănătos în care trăiau generațiile anterioare, hrană nutritivă care le-a asigurat multora dintre săceleni o viață îndelungată.

Adevărat gurmand și bucătar talentat, regretatul profesor Dimitrie Cazacu (stins din viață în luna mai a acestui an), o per- sonalitate de mare valoare a acestui oraș, săcelean după tată, a adunat o serie de rețete și secrete culinare într-un caiet pe care l-a intitulat „Compendiu gastronomic”, marele său vis fiind acela de a publica o carte de bucate cu rețete proprii, dar și cu rețete culese de la diverse persoane din anturajul domniei sale. În cadrul acestei rubrici vom face publice o parte dintre scrierile sale gastronomice pentru ca și locuitorii acestor meleaguri să le cunoască și, de ce nu, să le folosească apoi în bucătăriile lor.

O primă rețetă, potrivită pentru acest sezon, este reprezentată de conservele din legume, o serie din rețetele prezen- tate în rândurile care urmează fiind culese de domnul profesor.

Calendarul pregătirilor de iarnă

Dragi săceleni, având în vedere că vremea conservelor tomnatică tocmai a sosit, vă propun în cadrul acestei rubrici câte- va rețete utile pentru această perioadă, așa cum se pregăteau pe vremea bunicilor.

1. **Castraveți murați** - se murează în general începând din a doua jumătate a lunii august până la sfârșitul lunii septem- brie. Soluția de lichid sărat este de 1 lingură de sare la 1 litru de vas (dacă borcanul are 5 litri, se pun 5 linguri de sare, dizolvată în lichidul dintre castraveți, bineînțeles, usturoi, mărar, cimbru, ardei iute, frunze de vișin, morcovi, hrean.

La 3-4 zile după așezarea în borcan și apoi se leaga cu ce-

lofan ceea ce nu poate decât să favorizeze conservarea, ca și păstrarea lor la temperatură constantă (rece) și mediu uscat.

2. **Gogonele** - se păstrează rețeta de mai sus și se adaugă foi de rădăcină de țelină și morcovi. Perioada propice este 20 septembrie - 10-15 octombrie.

3. **Ardei umpluți cu varză** - 1 octombrie - 15-20 octombrie; se aleg ardeii grași și sănătoși, varza (de preferat varză de Buzău sau Stupini și nu varză din zona Tg. Secuiesc sau Covasna). Se taie varza fin (fideluțe), se sarează foarte puțin, doar cât să favorizeze frecarea și înmuierea ei. Când varza a lăsat zeama, se taie în cubulețe sau se dă prin răzătoarea mare. Un morcov și țelină (rădăcină) proaspete se amestecă cu varza și se umple ardeii, îndesându-se încetul cu încetul varza în toate cavitățile ardeiului. La gură se pune o codiță de frunză de țelină ca să oprească ieșirea verzei. Se așază în borcan ardeii cu hrean, frunze și bucăți mici de țelină, frunze de vișin (așezarea se face cu vârful ardeiului în jos, în picioare, cu gura în sus). Se pregătesc și câțiva ardei mai mici, de formă mai alungită. Ca să poată fi introduși în spațiile dintre ardeii mari, la gura borcanului se pun frunze de țelină cu codiță, bețe uscate de mărar, bine înmuiate care să formeze o barieră ce împiedică deplasarea ardeilor. Peste ei se toarnă o soluție de apă fiartă și răcită (1 litru de apă) în care s-a dizolvat o lingură de sare. Se lasă la temperatura camerei 3-4 zile până încep să fermenteze. În timpul fermentației lichidul crește în vas. El trebuie colectat într-un vas, iar după 4 zile când borcanele sunt scoase la rece și lichidul scade, se pune la loc. Pentru orice eventualitate borcanele sunt ținute în bucătărie într-o cratiță spre a nu se irosi lichidul aflat în permanentă creștere. Înainte de a se lăsa borcanul, seama se vântură de câteva ori. Se păstrează apoi la un loc răcoros și uscat.

4. **Magiun de prune** - între 15 septembrie - 1 octom-

brie; pentru o conservare cât mai bună în condițiile unei mase de prune bine scăzute la foc, se adaugă, la 6 kilograme de prune curățate, 1 kg de zahăr. Zahărul se adaugă la sfârșit și nu se ține la foc mai mult de zece minute (doar cât se dizolvă). Magiunul se așază cald în borcane și se pune la cuptor pentru a prinde crustă (circa 1/2 oră la foc mic) și se lasă apoi să se răcească în cuptor. Se leagă cu celofan și se păstrează la rece. După gust, în magiun se poate adăuga vanilie, puțină scorțișoară, nuci uscate și în prealabil puțin prăjite.

Plăcinta mocănească

Un alt preparat tradițional săcelen, care era extrem de iubit de domnul profesor Cazacu, este plăcinta mocănească, aceasta devenind un adevărat brand al bucătăriei săcelene, datorită numelui său, dar și a savorii sale speciale.

Putem afirma pe deplin că acest desert este o delicatessă specifică mocanilor săceleni, o „prăjitură” importantă din cadrul bucătăriei locale, dedicându-i-se chiar și o petrecere renumită pe aceste plaiuri, „Balul plăcintelor”.

De ce aveți nevoie?

- pentru aluat - 2 ouă întregi, un praf de sare, o cană de lapte, 30 grame de drojdie și făină cât cuprinde (astfel încât să nu fie aluatul prea vârtos).

- pentru umplutură - o jumătate de kilogram de brânză burduf și două ouă.

Cum se prepară?

Se face coca în castron și apoi se frământă bine cu făină pe planșetă cu sucitorul. Se împarte în bucăți cât o portocală mare. Aluatul, înainte de a fi împărțit, se lasă la odihnit o jumătate de oră și se acoperă să nu se usuce. Apoi, se împarte în mai multe bucăți, iar din fiecare bucată se vor face două plăcinte. Se întinde cât se poate de subțire. Se stropește foaia întinsă cu unt sau untură fierbinte. După aceea, se dau foile una peste alta ca să se unge bine, dar nu se îndoaie. Se rulează pe o parte, apoi pe partea cealaltă și se țin în nailon de azi pe mâine sau câteva ore. Se întinde foaia cu brânza amestecată cu cele două, se acoperă cu jumătatea cealaltă și se face refrec. La final, se prăjesc în ulei.

Poftă bună!

Alexandra Banciu,
masterand, anul II,

• *Actualitate*

„NU AM LIPSIT DE LA NICIUN ANTRENAMENT SAU MECI, TIMP DE 20 DE ANI”

Urăm alene porțiunea de pantă de pe strada Oituz, de la intersecția cu Vulcan, într-o dimineață însorită de august. Sunt împreună cu Ninel Eftimie și vrem să nu întârziem la întâlnirea pe care o avem cu nea Gică Jinga, unul dintre puținii săceleni care ne mai pot povesti câte ceva despre echipa de fotbal pe care o avea „Izvorul” în anii 40 ai trecutului secol.

Încă din dreptul fostei case a domnului profesor Ion Tocitu, îl zărim pe cel cu care ne-am dat întâlnire, așteptându-ne nerăbdător în fața casei sale, aflată chiar înaintea de curba spre spital, pe stânga. Alături de el îl distingem pe Viorel Tocitu, unul dintre „plănuitorii” acestei întâlniri pe care o așteptăm plăcută și plină de amintiri inedite despre o

perioadă care a însemnat mult pentru activitatea sportivă de la „Izvorul”.

Gazda noastră ne întâmpină cu fața zâmbitoare și luminoasă, cu o alură sportivă și privirea tinerească, trăsături care l-ar deruta complet pe un neștiutor care ar afla deodată că nea Gică mai are un an până să împlinească frumoasa vârstă de 90 de ani.

În micuțul hol în care ne primește cu ospitalitate, îi simt nerăbdarea cu care așteaptă să povestească amintiri despre anii frumoși ai tinereții și ai activității sale sportive de excepție aici, la Săcele.

“M-am născut într-o familie veche mocănească, pe strada Valea Largă. Tata, Ion Jinga, mama, Maria Jinga, din familia Teșileanu. După căsătorie, tata a trebuit să aleagă între cele două îndeletniciri ale oricărui mocan tânăr: ori la oi, ori în comeț. A ales comerțul și Brăila, unul dintre orașele favorite ale mocanilor,

unde a muncit pe rupte vreo doi-trei ani, până s-a înstărit puțin. Apoi, împreună cu fratele Radu și un cumnat, a plecat la Tândărei, mare nod de cale ferată în Bărăgan, și au deschis împreună o prăvălie. Era cel mai tânăr dintre cei trei și muncea cel mai mult, i se părea pe undeva că era nedreptățit și de aceea, prin 1929, s-a despărțit de asociații săi, de fapt a pornit fiecare pe cont-propriu și a deschis fiecare câte o prăvălie. Munca era la fel de multă, dar și beneficiile erau mulțumitoare, așa că a putut să-și ridice o casă frumoasă cu toate cele necesare pentru el și familie. La Tândărei mai avea prăvălie un alt săcelean, Ion Rebigea, iar în apropiere cumpărase pământ și prospera economul de oi Radu Voinea, tot de aici.”

Pe atunci, într-o prăvălie ca acelea ale lui Ion Jinga sau Ion Rebigea se vindeau de toate, de la zahăr candel, acadele și mezeluri până la obiecte industriale și negustorul, cu puțină îndemânare și talent comercial, dar și cu multă muncă, putea prospera.

Totul a mers bine până în 1944 când, într-o noapte, o veste cumplită le-a schimbat cursul vieții: se apropiau rușii și trebuiau să fugă din calea lor! Părinții au vândut ce au putut, au luat cu ei alte câteva lucruri pe care le puteau căra și s-au refugiat la Săcele. În urma lor au rămas casa și o mare parte din agoniseală. Casa a fost transformată apoi de comuniști, după obiceiul vremii, în sedii de diferite instituții de stat și s-a deteriorat tot mai mult.

Familia Jinga a trebuit să supraviețuiască cum a putut la Săcele, un rol important revenindu-i tânărului Gică Jinga, care, la numai 20 de ani, a simțit pe propria piele cât de greu te poți descurca dacă nu ai un venit stabil. Peste necazul cu refugiul s-a suprapus, apoi un altul. Tocmai absolvise Liceul Comercial din Călărași, dar era un absolvent șomer. Dacă lucrurile ar fi rămas în matca lor, din perioada interbelică, la absolvire ar fi beneficiat de avantajele pe care Camera de Comerț și Industrie le asigura celor care urmaseră cursurile acestei instituții de învățământ: 200.000 lei capital împrumut și 5 ani scutiri de impozit la deschiderea unei afaceri. Ar fi fost o bună oportunitate și o șansă de lansare într-o afacere onorabilă, dar războiul, rușii și apoi comunismul au dat totul peste cap.

Aici, la Săcele, deși absolvent cu diplomă al liceului comercial, a trebuit să se ocupe de fel de fel de îndeletniciri, printre ele și cea de comerț la negru cu lână. Nu era singurul, mulți tineri săceleeni apelau la această sursă de venit ilegal, dar singura pe care o aveau la îndemână. Circula pe atunci și o glumă cu o întâmplare legată de acest comerț. La un control din partea miliției, unul dintre negustori, fiind întrebat ce transportă în camion a răspuns sincer: lână. Marfa i-a fost confiscată și el pedepsit. Celălalt a răspuns: caier și milițianul, neștiind despre ce este vorba i-a dat drumul fără să-i facă nimic.

Amintirile, în parte dureroase, din acea perioadă dau glasului interlocutorului nostru o undă de melancolie, amestecată

cu regret. Câteva clipe se așterne tăcerea și, pentru a o rupe, Ninel îl îmbie să-și amintească despre debutul în fotbal la “Izvorul”.

“Aveam 18 ani și-mi plăcea să joc fotbal și să stau pe lângă jucătorii de la «Izvorul» la antrenamente și la partidele oficiale. Mă antrenam și eu și mai jucam câteodată cu ei, de plăcere. Era prin 1942 și «Izvorul» avea pe atunci o echipă, “echipa mare” cum îi ziceam noi, cei mai tineri, foarte bună. Din ea făceau parte, printre alții: Ion și Gheorghe Tuțuianu, Nelu Bujilă, Nelu Cristoloveanu, Marius Butu, Puri Fugaciu, Vasile Papuc, Puiu Moga. Președinte la «Izvorul» era pe atunci inginerul Bratosin. Într-o zi mă cheamă la el: «Măi, puștiule, ai bani pentru o poză 4x4?». Era vorba despre poza pentru prima mea legitimație de fotbalist...! Vă închipuiți, ce bucurie pe mine, la 18 ani, să fiu legitimat la clubul pe care îl iubeam atât de mult...! M-am simțit atât de legat de echipă, încât tot timpul, până la 37 de ani, n-am lipsit de la nici un antrenament sau joc.

Dar, să mergem mai departe. Au început să vină și alți tineri la echipă: Emil Petruț, care jucase înainte la o echipă de amatori a tramvaiului, Viorel Șerbănescu, Vasile Cristea, Luță Ștefănescu, Milu Alexandrescu, Nelu Orez, Paul Niculescu, Gelu și Dadi Taraș, Aurică Ungureanu, Ștefan Poenaru, Bebe Băzărea, Dan Zamfir, Niță Vlad, Mitiță Iordache, Relu Clinciu, jucători care au evoluat în echipele «Izvorului» pe parcursul anilor, până la desființare.

Primul meu meci la «Izvorul» l-am jucat în 1942. Era război și în Săcele era mobilizat un batalion de soldați nemți care aveau și fanfară și echipă de fotbal, erau organizați, ce mai?... Am fost anunțat că o să intru și eu în prima echipă. De emoții m-am fâstăcit de tot, nu mai găseam bocancii potriviți, eram nerăbdător. Îmi dădeam seama că eram mai mult umplutură pentru că mă băgaseră extremă stângă, dar ce mai conta? Eram fericit. Și apoi, destinul a inter-

venit și Nelu Cristoloveanu, cam obosit, a cerut înlocuirea. Așa am ajuns pe postul de vârf de atac, post care m-a consacrat și pe care am jucat tot timpul. În acea partidă voiam parcă să dau tot ce pot, am jucat cu mult entuziasm, poate cam prea mult, din moment ce l-am faultat cam tare pe portarul advers, dar, una peste alta, a fost foarte bine și de atunci n-am mai lipsit la niciun meci din echipă.”

Amintirile despre colegii de echipă, relațiile de joc și atmosfera de la club sunt parcă vii în mintea gazdei noastre și se simte bucuria rememorării.

“Pe atunci nu se făceau schimbări și cine intra pe teren la început trebuia să joace toată partida. Nici lotul de jucători nu era prea numeros pentru că rezerve nu existau, dar nici accidentările nu erau prea dure pentru că exista un fair-play și un respect pentru adversar.

Arbitrii erau cu adevărat «cavaleri în negru», erau integri și se impuneau prin corectitudine. Când te chema un arbitru la

Echipa “Izvorului” în anii:
← 1957 / 1997 ↓

ordine luai poziția de dreptși și nu aveai curajul să scoți un cuvânt, daramite să protestezi...”

Relațiile de joc erau mai simple ca acum pentru că și spațiile dintre jucători erau mai mari. Halfii recuperau mingile și le împingeau spre vârfuri sau extreme, care de obicei erau jucători de viteză. «La gaură, Gică!» era îndemnul pe care îl auzea de la interși și atunci știa că mingea vine în spațiul liber și că trebuie să pornească în viteză pentru a o intercepta.

Și gospodărirea în cadrul echipei era altfel.

“Pentru a face rost de bani organizam maialuri. Cumpăram bere, câte 200 de sticle și mai mult, mici, gheață și le căram noi, jucătorii pe teren. A doua zi, tot noi făceam curat. Vara se organizau câte trei maialuri și din banii câștigați se plăteau deplasările și arbitrii. De teren avea grijă cu marcajul și întreținerea Gheorghe Țăru. Iarna se făceau baluri cu invitații, dar cei cu posibilități și dare de mână plăteau invitațiile mai scump, sponsorizând astfel echipa. O altă sursă de venit, mai mică ce-i drept, o constituia contravaloarea biletelor de intrare la meci pentru că «Izvorul» era o echipă iubită și avea numeroși suporter. Cooperăția sprijinea și ea echipa cu câte un rând de echipament pe an, dar nu prea aveam mingi și ghetete trebuiau întreținute cu multă grijă de fiecare dintre noi. Mi-aduc aminte că mingile erau din piele, cusute, cu șiret și atunci când aveai ghinionul să dai cu capul în șiret te răneai și te durea ceva timp.

Nici deplasările nu erau prea comode, le făceam cu camionul lui Constantin Perciog, rareori cu autobuzul.

Cu toate acestea, jucam cu plăcere, cu ambiție și dăruire. Am pornit de la categoria «onoare», jucam cu echipe din comunele din jur, apoi am avansat la «raion» și aveam adversare mai bune, ca «CFR», «Academia Comercială», echipa din Făgăraș...

La un moment dat a venit la echipă, ca responsabil cu pregătirea fizică, domnul profesor Ion Tocitu. Era profesor de atletism și schi și se pricepea la acest gen de pregătire. Atunci am înțeles cu toții ce important este antrenamentul fizic. După câțiva timp de pregătire intensă, am avut un joc la Făgăraș. La încălzire am făcut un antrenament dur, ca de Divizia A. La pauză scorul a fost de 2-0 pentru ei și la reluare am făcut câteva schimbări, dar numai datorită pregătirii fizice superioare pe care o aveam am reușit să răsturnăm scorul și să batem cu 4-2. La autobuz, Ion Bratu și Nicu Pricop, alături de ceilalți suporter care veniseră cu noi, ne-au pregătit o primire cu lăutari. Am râs și ne-am bucurat împreună pentru victoria mare obținută.”

Valoarea de fotbalist a lui nea Gică Jinga și-a spus în curând cuvântul. În 1952 a fost solicitat să se transfere la “CFR” Brașov, o echipă mult mai valoroasă, în care jucau antrenorul de mai târziu Giosan și mult mai cunoscuții Necula și Perșa și care activa în Divizia B. Duminica mai juca încă la “Izvorul” și joia următoare pleca deja, împreună cu “CFR”, la Buzău. Aici a fost introdus în joc și la debut a înregistrat un scor bun, 2-2, în deplasare. De la Buzău au plecat direct la Craiova.

“Mi-aduc aminte că «CFR-ul» făcea deplasările cu trenul și la Craiova vagonul în care ne aflam noi a ajuns seara. A fost tras pe linia I și toată noaptea s-au făcut cu el manevre dus-întors, așa încât n-am putut închide niciunul ochii. Erau și pe atunci asemenea încercări de tracasare a adversarilor pentru a-i obosi, astfel încât să nu mai fie în formă la meci. Noi, totuși, am terminat partida neînvinși, 0-0.

La «CFR» m-au angajat imediat și situația financiară a familiei s-a îmbunătățit. Am jucat în această echipă, care nu era nici grozavă, dar nici de retrogradare, timp de 5 ani. S-a făcut apoi o nouă organizare administrativ-teritorială și fotbalul a fost reorganizat și el. S-a desființat și «CFR-ul» și a trebuit să-mi caut alt loc de muncă.”

L-a ajutat Fan Comșa să se angajeze la “Steagul Roșu” și de aici a și ieșit la pensie, de la secția de motoare. N-a renunțat, însă, la fotbal și s-a întors la “Izvorul”, unde a fost făcut căpitan de echipă și a jucat fotbal de performanță până la 37 de ani. Nici după aceea nu a pus “ghetele în cui” de tot pentru că a mai participat la meciurile de old-boys cu echipa orașului, alături de mai vechii săi coechipieri Nelu Bujilă și Viorel Șerbănescu, până pe la 41 de ani.

De pe măsuta în jurul căreia ne aflăm ne atrage atenția o fotografie veche de 60 de ani, alb-negru, puțin ruptă la un colț, dar care are puterea de a ne transmite o emoție puternică. Fotografia este o mărturie a vremii aceleia și cuprinde două echipe ale “Izvorului”, una din tineri aflați în plină afirmare și cealaltă din jucători maturi. Pe verso-ul pozei o mână a caligrafiat cu scris tehnic: “Amintire de la Izvorul, 1957”, iar o altă mână (aveam să aflăm că cea a domnului profesor Andronic Moldovan) notase cu un scris energic numele jucătorilor pe care reușise să-i identifice: “în rândul de sus, de la stânga la dreapta și în alb-Viorel Șerbănescu, Aurică Ungureanu, Gică Jinga, Delu Bucurenciu, Ițu Vlad, Emil Petruț, iar în negru, tot de la stânga la dreapta- DadiTaraș, Nae Barbu, Pușcaș, Nelu Orez, Aurică Filip, Gelu Taraș, Craiu Taraș, Paul Niculescu”. Lângă ea, o altă fotografie, mult mai recentă, din anul 1997. Unii dintre cei care în 1957 erau tineri, se regăsesc acum în echipa de old-boys, alături de mai tinerii lor echipieri și suporter: jos, de la stânga la dreapta-Nelu Orez, Emil Petruț, Milu Alexandrescu, Emil Teșileanu, Lică Brânzea, Costică Perciog, Adi Perciog și sus, de la dreapta la stânga- Mircea Ghia, Adi Șerbănescu, Nae Barbu, Costin Teșileanu, Ninel Eftimie, Ștefan Durbălău, Petrică Ghia, Dorică Gomolea, Gigi Munteanu, Tăvel Taraș, Nae Lupu.

“Care erau după dumneata cei mai buni fotbaliști cu care ai jucat la «Izvorul»”, aruncă Ninel întrebarea.

Fără să stea prea mult pe gânduri, nea Gică răspunde sigur pe el:

“Nelu Bujilă, care jucase, de altfel, și la «Sportul Studentesc», era poate cel mai bun, dar bine jucau și Viorel Șerbănescu, Nelu Orez, ca portar, Gelu Taraș, mijlocas, Bebe Băzărea, tot mijlocas, Irina, extremă, iar mai târziu Relu Clinciu, care a și plecat la echipe mai bune: «Rulmentul», «Tractorul» și a fost convocat și la lotul național de tineret.”

Dar viața de fotbalist nu a însemnat numai efort și concentrare la antrenamente și în timpul partidelor. Mai era atmosfera aceea specială creată de suporter, mai erau întâmplările deosebite care-ți rămân în memorie pentru totdeauna. O asemenea întâmplare este legată de Gheorghe Țuțianu, un admirabil pilot, prieten și coechipier la “Izvorul”, care a ținut să marcheze într-un mod special dragostea și apropierea deosebite pe care le simțea față de echipa în care jucase și el o bună perioadă de timp. La unul dintre meciuri lovitura de începere a fost dată din avionul lui Gheorghe Țuțianu care, după câteva rotiri deasupra terenului, a aruncat mingea la centrul terenului în aplauzele jucătorilor și spectatorilor. Au mai fost întâmplări frumoase în timpul deplasărilor la Comandău, Râșnov și alte localități sau legate de pariuri între “tinerii și bătrânii” de la “Izvorul”, care se lăsau cu frumoase petreceri colective organizate de Gică Brătianu.

Dar, toate au trecut și despre aceste frumoase amintiri frumoase mai vorbim doar din când în când, tot mai rar, pentru că cei care le-au trăit sunt tot mai puțini.

De aceea, bucuria și plăcerea de a ne întâlni cu nea Gică Jinga au fost cu adevărat speciale. Ne-am despărțit, făcând o fotografie în pragul porții care să-i completeze colecția de fotografii care ne-au introdus în atmosfera deosebită a vremurilor când “Izvorul” era o mare și frumoasă familie săceleană.

Horia Bârsan

O EXPOZIȚIE DE EXCEPȚIE DESPRE PORTUL MOCANESC SACELEAN

Domnul arhitect Dan Median este unul dintre urmașii mocanilor săceleni care nu s-a mulțumit să rămână la stadiul simplu de a participa la diverse manifestări de evocare a înaintașilor, ci s-a angajat cu entuziasm într-o prolifică și folositoare activitate de a face cunoscute elemente de spiritualitate veche săceleană, de a le populariza și valorifica în cadrul unor creații originale de cea mai mare valoare artistică. Au fost mai întâi cele două admirabile albume cu bisericile ortodoxe române și cele maghiare, apărute în 2002 și 2004 și acum splendida expoziție despre portul mocănesc săcelean, expoziție pe care o mare parte dintre săceleni a avut ocazia să o admire cu ocazia diferitelor manifestări din acest an.

Iată de ce am considerat că mulți dintre cititorii revistei noastre sunt interesați să afle amănunte despre această expoziție care le readuce în suflute nostalgia reîntâlnirii cu figuri cunoscute, rude sau apropiați, și le îmbogățește cunoștințele despre frumosul port popular mocănesc.

Dar, să dăm cuvântul autorului acestei minunate expoziții:

“**F**ără a-mi propune, am materializat, prin expoziție, îndemnul lui Victor Tudoran, de pe coperta revistei “Plaiuri Săcelene” din anul 1934: “să răscolim trecutul celor ce au cutreerat pământul românesc....să contribuim la ridicarea acestor plaiuri mocănești”.

Rădăcinile expoziției “Portul Mocănesc Săcelean” se regăsesc în acțiunea de acum 10 ani, o dată cu începerea adunării de fotografii în vederea alcătuirii albumului “FAMILIA MEDIAN”, album ce se dorea o omagiere a bunicului meu Median I. Gheorghe.

Odată adunate fotografiile, mi-am pus problema modului de organizare a lor în cadrul albumului.

Cu această ocazie, am constatat că o categorie de fotografii pitorești, puține la număr, care mi-au atras atenția, o reprezentau fotografiile de epocă, în care rudele erau îmbrăcate în port național, contrastând puternic de cei îmbrăcați în haine “nemțești”.

Rudele de la care am obținut fotografii cu port mocănesc, pe parcursul a zece ani, au fost mai multe, cărora le mulțumesc pe această cale; cele mai semnificative au fost primite de la Georgeta Nichifor, Jerău Gheorghe, Clinciu Marițica, Clinciu Olimpia și, nu în ultimul rând, Catană Geluța.

La acea dată, nu sesizam diferența între costumele populare (țărănești) și cele mocănești. La finele anului 2012, am reușit, în cele din urmă, să finalizez albumul de familie, pe care am reușit să-l editez și să-l tipăresc la începutul anului 2013.

În acest moment, am constat că săcelenii aveau o tradiție în modul de a se îmbrăca și aveau costume specifice lor – portul mocănesc săcelean. Portul mocănesc săcelean reprezintă un capitol aparte în albumul de familie, dar despre care nu am găsit materiale de specialitate, care să evidențieze în ce constă unicitatea și specificul lui.

Organizarea evenimentului (specific mocanilor săceleni), Balul Plăcintelor Mocănești din data de 16 martie 2013, de la Restaurantul Hanul Domnesc, a reprezentat oportunitatea nașterii expoziției cu portul mocănesc săcelean. Munca de documentare în vederea creării expoziției, de identificare și punere la dispoziție a materialelor originale, cu fotografii cu portul mocănesc săcelean, a fost dificilă și cu un consum mare de timp.

Nucleul expoziției are la baza fotografiile de familie mai sus amintite, la care s-au adăugat materialele găsite în cadrul Muzeului de Etnografie din Săcele.

Mă așteptam ca de la Muzeul de Etnografie să plec cu o descriere clară privind modul de alcătuire a portului mocănesc. Spre surprinderea mea, ghidul muzeului nu cuprindea nici o fotografie cu portul mocănesc săcelean din cele patru existente în muzeu și nici o prezentare a portului. Mai mult, nu am găsit în cadrul muzeului nici o carte de specialitate de popularizare a portului local mocănesc, pentru a mă edifica în ce constă specificul local. Cu toate acestea, am reușit, cu permisiunea muzeului, căruia

îi mulțumesc pe această cale, să fotografiez cele patru costume mocănești existente în muzeu îmbrăcate pe manechine. Aceste costume alcătuiesc patru panouri de expoziție, distincte, ansamblu plus detalii, pentru: costum de femeie, costum de femeie bătrână, costum de bărbat și costum de cioban. Tot la muzeu, am reușit să fotografiez instantanee de epocă cu familii de mocani săceleni îmbrăcați în port mocănesc.

A doua sursă de informare și documentare a reprezentat-o materialul privind portul mocănesc, fotografiile și texte, adunat până la acea dată, de către Dl. Horia Bârsan căruia îi mulțumesc și dânsului pe această cale. Textul primit, adunat din trei surse, l-am recompus și structurat pe două categorii principale, pe care la acea dată le-am crezut că definesc portul mocănesc: femei și bărbați.

Fotografiile, primite în format digital, nefiind toate de o bună rezoluție, nu le-am utilizat în prima ediție a expoziției, așteptând să găsesc originale în vederea scanării lor la o rezoluție maximă.

Pentru că am pomenit de scanare, vreau să amintesc că toate materialele pe care le-am obținut- fotografii originale- pe suport hârtie, au fost scanate la rezoluția maximă permisă de aparatura și softul pe care le dețin.

Următoarea etapă în cadrul elaborării expoziției, după scanarea fotografiilor, a reprezentat-o identificarea persoanelor. Dacă munca pentru obținerea fotografiilor a fost dificilă și mare consumatoare de timp, identificarea persoanelor din fotografii a fost și mai anevoioasă din cauza numărului mic de săceleni în vârstă care mai trăiesc și își pot recunoaște predecesorii.

Experiența câpătată la editarea albumului de familie m-a ajutat și la editarea panourilor de expoziție, privind paginarea, culorile utilizate, caracterul de scris folosit, etc.

Panourile expoziției sunt pe format standard de 100x70

cm, printate pe folie color-autoadezivă, caserate pe panouri tip forex de 3mm grosime și protejate cu o folie transparentă împotriva intemperiilor.

Prima ediție a expoziției a fost alcătuită din 16 panouri, din care 5 color (unul de prezentare generală cu text și fotografiile celor patru costume din muzeu, iar celelalte patru panouri cu costumele din muzeu), 10 panouri cu fotografii de epocă și un ultim panou cu 23 de fotografii de epocă. Ultimul panou s-a dorit a fi un panou informativ, cu fotografii pe care doream să le obțin, în original, în vederea scanării și utilizării pe panouri separate la o rezoluție mult superioară. Acest lucru, din păcate, nu am reușit să-l rezolv în întregime nici până în momentul de față.

Un lucru îmbucurător și foarte onorant este acela că expoziția a avut, de la început, succes în rândul săcelenilor, motiv pentru care a devenit în scurt timp una itinerantă. Valoarea ei informativă și „de suflet”, alături de cea artistică, a făcut ca organizatorii tuturor evenimentelor organizate în Săcele în această vară să o solicite. Acest lucru mă bucură nespun pentru că dovedește că munca mea a fost cu folos, contribuind mai bine la cunoașterea marelui tezaur etno-spiritual al înaintașilor noștri. Îmi permit să enumăr în continuare etapele itinerariului urmat de expoziția «Portul Mocănesc Săcelean» în timpul scurs până acum: **Restaurantul Hanul Domnesc**, cu ocazia Balului Plăcintelor Mocănești din 16 martie, **Rotbav**, în 11 mai, cu ocazia evenimentului Transhumanța 2013, **Săcele**, strada Mocanilor, 25 mai, cu ocazia manifestării Ziua bunului vecin, **Săcele**, Muzeul de Etnografie, 19 iulie, cu ocazia deschiderii sărbătorii Sintilia 2013, **Primăria Săcele**, 2 august, **biserica Sf. Adormire din Satulung**, 6 august, cu ocazia sărbătorii Schimbării la față, **biserica Adormirea Maicii Domnului din Turcheș**, 15 august, cu ocazia sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, **Piața Libertății din Cernatu**, 31 august, cu ocazia festivalului interetnic 7 Sate.

Participarea la simpozionul organizat cu ocazia sărbătorii „Sintilia 2013”, în curtea muzeului de Etnografie Săcele, a fost a doua oportunitate care mi s-a oferit în a mări numărul de panouri de expoziție (cu încă treisprezece bucăți), de la 16 la 29.

Din nou trebuie să mulțumesc pe această cale, de data aceasta sponsorilor expoziției, cei care au făcut posibilă plotarea fotografiilor (pe folie autocolantă): SC ARHITRAVA SRL – ing. Dan Săuca ediția 1 (16 panouri) și Asociația Cultural - Sportivă „Izvorul” Săcele (13 panouri).

Dacă tot sunt la capitolul mulțumiri o amintesc pe această cale pe colega mea, ing. Zsofia Fazakas, care a făcut posibilă realizarea graficii digitale și editarea tuturor panourilor de expoziție.

După prima expunere a panourilor am primit un sprijin susținut, care continuă până în ziua de astăzi, de la domnul Ninel Eftimie, prin contribuția căruia s-au obținut fotografii care au

făcut parte din panourile realizate pentru ediția a doua.

Datorită domnului Ninel Eftimie am reușit să întru în contact cu d-nele Picioruș Stela și Bulat Elena, persoane care s-au implicat în aducerea de fotografii originale cu port mocănesc.

Fotografiile originale pentru a doua ediție am primit și de la Median Traian, iar dintre ele fotografia realizată într-un studio din anul 1950 reprezintă cea mai târzie fotografie a unui grup de săceleni îmbrăcați în port mocănesc. După această dată nu am mai găsit fotografii ale unui grup îmbrăcat în port mocănesc. Specific acestei fotografii este faptul că dintre cele 10 persoane, 4 sunt frații Median și 3 sunt frații Slăbilă.

O parte importantă dintre fotografiile fam. Gologan, le-am primit de la dl. Dan Zamfir, care mi-a pus la dispoziție întreaga lui colecție de reviste „Plaiuri Săcelele” din perioada interbelică 1934-1940.

Mulțumită sprijinului acordat de d-na Daneș Cornelia, am reușit să întru în contact cu domnul Ghiras Istvan care a cumpărat întreaga colecție de vederi din Săcele a d-lui prof. univ. ing. Șerbu Adrian. Din această sursă am scanat 4 vederi pe care le căutam de mai mult timp.

Ultimele fotografii primite spre scanare până la această dată, spre surprinderea mea, sunt printre cele mai bune calitativ și mai vechi (1880, 1883, 1905) și sunt de la d-na Sărbu Adriana. Materialul documentar pe care l-am studiat cu această ocazie și care a stat la baza expoziției, a fost:

“Chipuri din Săcele” - G. Moroianu - 1995, “Publicistică la Săcele” - Liviu Darjan - 2002, “Muzeul de etnografie Brașov – Ghid”, “Istoria bisericilor ortodoxe române din Săcele Brașov” - Vol I - Ștefan Casapu - 2000, “Săcelele - așezare milenară” - Victor Carpin - 2011, “Săcelele de până mai ieri” - Victor Carpin - 2009, “O carte pentru săcelenii mei” - Dimitrie C. Cazacu - 2012, “Turismul săcelean- potențial de dezvoltare regional” - Regio - 2011, “Monografia Mișu Popp” - Elena Popescu - 2007, “Plaiuri Săcelele” - Colecția Dan Zamfir - 1934-1940.

Trebuie să remarc acum un fapt interesant, descoperit în timpul muncii de documentare pentru expoziție: o altă categorie de documente care pot fi utilizate în vizualizarea portului mocănesc săcelean o reprezintă tablourile pictate de Mișu Popp în jurul anului 1870, atunci când a realizat și pictura interioară a bisericii “Sf. Adormire” din Satulung (aproximativ 50 de tablouri, după spusele lui George Moroianu). Există o monografie a domnei Popescu Elena, de la Muzeul Național Brukenthal, care cuprinde 10 portrete de săceleni: pag. 160 -Voica Popea, pag. 161 -Neagoe Popea-preot, pag. 162 -Maria Găetan (Găitan), pag. 163 -Maria Eremie-1874, pag. 177 -Mocan -Mocancă, pag. 178 -Săceleancă, pag. 271 -Portret de țărancă, pag. -72 -Portret de femeie (Săceleancă)

Valoarea informațiilor obținute din tablouri, comparativ cu cele din fotografii este semnificativ mai mare, deoarece tablourile sunt mai vechi (au fost realizate în jurul anilor 1870) și prezintă cromatica materialelor din portul mocănesc, ceea ce fotografiile alb-negru nu permit.

Întreaga expoziție și munca asiduă depusă pentru realizarea ei conduc la câteva concluzii interesante:

- Portul mocănesc poate fi împărțit în două categorii mari, care la rândul lor sunt compuse din mai multe subcategorii:

a) costum de femeie, cu următoarele subcategorii :

- a.1- femeie nemăritată
- a.2- femeie măritată tână
- a.3- femeie în vârstă
- a.4- mireasă

b) costum de bărbat cu următoarele subcategorii:

- b.1- bărbat
- b.2- cioban

- Fotografiile adunate până în acest moment sunt de diverse calități din punct de vedere al rezoluției, aceasta fiind determinată de originalele pe care le-am avut la scanare. Toate fotografiile originale au fost restituite proprietarilor lor după scanare. Întreagă documentație pe care o dețin pe această temă este digitală. Din cauza diferențelor mari între rezoluții, nu toate fotografiile pot fi utilizate spre publicare, unele putând fi utilizate doar ca un număr de inventar.

- Gruparea fotografiilor este un lucru anevoios deoarece sunt multiple ipostaze în care se regăsesc mocanii săceleeni. Fără a fi într-o anumite ordine, putem să enumerăm următoarele tipuri de fotografii: portrete individuale de femei și bărbați, grupuri de câte două persoane, câte doi bărbați sau două femei și perechi. Perechile pot fi soț și soție, frați, rude sau cunoscuți (o categorie aparte o constituie fotografiile de miri), familia de mocani cuprinzând mai mult de trei persoane, grup participând la diverse evenimente (Sintilie, Sărbătorile „ASTREI”), fotografii realizate în cadrul gospodăriei mocănești, dintre care de departe se detașează cele trei vederi din curtea familiei Nicolae Pasăre, str. Unirii nr.70.

Cred că este acum momentul să dezvoltăm și câteva dintre proiectele de viitor, conturate în mintea mea odată cu realizarea acestei expoziții și care sunt strâns legate de valorificarea superioară a bogatei moșteniri primite de la înaintașii noștri mocani.

Prima preocupare, rămâne în continuare, definitivarea expoziției cu portul mocănesc săcelean, pe care la ora actuală o văd reconfigurată după principiile mai sus amintite, această depinzând de un viitor sponsor care să poată susține financiar plotharea următoarelor panouri.

Acum, la finalizarea expoziției, a rămas să facem o descriere completă a elementelor din care este compus portul mocănesc săcelean, în colaborarea cu un specialist de la Muzeul de Etnografie din Brașov.

Expoziția își va atinge scopul după tipărirea unui album cu portul mocănesc într-un număr suficient de mare de exemplare, care să conștientizeze opinia publică despre acest tezaur moștenit de la mocanii săceleeni.

Un al doilea proiect pe care l-am întrezărit este realizarea „MUZEULUI MOCANULUI SĂCELEAN” care să cuprindă o gospodărie autentică mocănească. Așa ceva la ora actuală nu există; muzeul etnografic din Săcele ființa în casa dijmelor, fosta Vamă a Săcelelor, deci o clădire administrativă și nu una țărănească și cuprinde la interior un amestec de elemente mocănești și ceangăiești. Muzeul Mocanului Săcelean ar fi însă ceva mult mai specific mocanilor și necesită un sprijin susținut din partea întregii comunități locale, dar și conștientizarea necesității realizării lui.

Al treilea proiect, în viziunea mea, ar fi realizarea unui film artistic având ca subiect viața grea a mocanilor săceleeni, care de mici copii au fost dați să învețe meseria la stăpân. După o perioadă, cei mai destoinici și norocoși au devenit ei stăpâni pe propriile animale, ajungând la o bunăstare de invidiat, atât financiară cât și ca deținători de terenuri și oi. Până în acest moment filmul l-aș vedea color, urmat de sfârșitul în alb-negru pentru că, în momentul atingerii maturității lor economice, au fost deposezați abuziv de întreagă muncă de o viață, lăsați să-și trăiască restul vieții fără cele mai elementare mijloace de existență.

Arh. Dan Median

PRIMA EDIȚIE A „FESTIVALULUI INTERETNIC DIN 7 SATE” A FOST UNUL DE SUCCES

Sâmbătă, 31 august 2013, în municipiul Săcele s-a organizat prima ediție a „Festivalului Interetnic 7 Sate” - „Hétfalusi Interetnikus Fesztivál” - „O Maskaretnikano Festiváló 7 Gava”. Acest festival a întrunit etniile română, maghiară și rromă. Festivalul s-a desfășurat pe str. Al. I. Lapedatu situată în spatele Monumentului Reîntregirii Neamului din Cernatu - centrul municipiului Săcele. După cum reiese din pliantul festivalului, din afișe și benere, « Proiectul cultural „Festivalul Interetnic 7 Sate”, a fost finanțat de Administrația Fondului Cultural Național, fiind derulat de U.A.T. Municipiul Săcele în parteneriat cu Asociația Cultural-Sportivă „Izvorul” și de Asociația Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub (HMIK) / Clubul Tineretului Maghiar din Șapte Sate ». Festivalul s-a dovedit a fi unul de succes, participând un număr mare de locuitori reprezentând cele trei etnii. « Obiectivul general al proiectului constă în promovarea și valorificarea integrată a patrimoniului imaterial specific celor trei comunități etnice din cele 7 sate săcelele prin stimularea dialogului intercultural și generarea unei agende culturale comune ». La Săcele conviețuiesc în pace și bună înțelegere etniile română, maghiară și romă. Prin acest festival interetnic și intercultural s-a încercat promovarea obiceiurilor, tradițiilor și sărbătorilor specifice etniilor care alcătuiesc comunitatea locală formată din cele 7 Sate de odinioară: Baci, Turcheș, Cernatu, Satlung, Tărlungeni, Zizin și Purcăreni. Pe scena amplasată în spatele statuii a luat cuvântul viceprimarul municipiului Săcele - Gellért Géczi, care a deschis festivalul cu un cuvânt cald de salut în limbile română și maghiară, apoi consilierul local prof. Radu Colț, principalul organizator al festivalului, care a punctat obiectiv necesitatea organizării acestui gen de festival în localitatea Săcele. Pe lângă sărbătoarea tradițională „Sintilia” și „Sf. Mihai”, iată vine o a

treia sărbătoare care se adresează și etniei rome din localitate, dar nu numai ei. Domnul arhitect Dan Median ne-a delectat cu frumoasele fotografii vechi ale familiilor de mocani din cele Șapte Sate din colecție personală și cea a Asociației Cultural-Sportivă „Izvorul”, scoțând în evidență portul mocanilor inconfundabil din această zonă a Țării Bârsei.

Fiecare sat a participat cu dansuri populare tradiționale și cântece reprezentative celor trei etnii. Au urcat pe scenă Ansamblul Folcloric ASTRA, condus de maestrul coregraf Gheorghe Debu, Ansamblul Folcloric Maghiar „Kéknefelejs”, formația de băieți care a interpretat jocul Borița de la Purcăreni, interpreta de muzică populară Adriana Cioacă și Ana Maria Pascu eleva Școlii Gimnaziale nr. 4 „Frații Popea”.

S-au prezentat într-o manieră profesionistă costumele populare mocănești, ceangăiești și rome.

Portul popular mocănesc a fost prezentat de distinsa doamna profesoară Emilia Stoian de la Liceul Tehnologic „Victor Jinga” Săcele, care a subliniat faptul că este vorba despre un port autohton, cu o tradiție foarte veche, care a devenit o marcă de identitate a românilor din cele Șapte Sate Săcelele. Deveniți mai înstăriți prin practicarea păstoritului transhumant, mocanii săceleeni au fost influențați de modul de viață al orășenilor din Brașov, înlocuind încă din secolul al XIX-lea piesele vestimenta-

re tradiționale lucrate din in, cânepă și pânură cu altele noi din mătăsuri, tüll, șifon, borangic, postavuri fine. Adaptarea rapidă a elementelor de modă urbană în material, croială și gamă cromatică a determinat în timp transformarea acestui ansamblu vestimentar în port identitar pentru satele din zonă. La sărbători, femeile îmbrăcau un costum din mătase brodată, compus din fustă amplă și lungă, laibăr, cămașă cu mânecile din tüll brodat, strânse în manșete brodate cu fir auriu. Talia era marcată de brâul metalic, încheiat cu paftale. Ștergarul de cap a fost înlocuit cu marama albă din borangic, sub care se afla o basma imprimată cu decor cărămiziu, numită gimbir. Hainele de iarnă, dulama, scurteica, ghebuța, erau confecționate din postavuri fine de Brașov și din satinuri naturale căptușite cu blănuri de oaie, bursuc și cu aplicații de jder sau vulpe. Specifice pentru bărbați erau cămașa cu gul-erul înalt, brodat, numit guler mocănesc, cioarecii albi, chimirul din piele. Dintre hainele de deasupra amintim vesta și zăbunul din postav bleumarin, antirul lung din dimie albă, ornamentat cu găitane negre, zeghea din postav cenușiu și cojocul scurt.

Portul ceangăilor din satele săcelene a fost prezentat de doamna profesoară Etelka Barkó, care este și colecționară de obiecte vechi, începând cu mobilă pictată și terminând cu haine cusute manual, și pasionată de încondeierea ouălor cu diferite simboluri specifice acestei zone. Portul ceangăilor ilustrează o mare putere de asimilare a modelelor urbane și transformarea lor, în timp, într-un costum identitar propriu. Se remarcă astfel, cămașa femeiască din pânză de bumbac cu mânecile din tüll și manșete brodate cu fir metalic auriu, rochiile plisate, albe sau negre, prinse în bretele, fustele și laibărele din atlas. Podoaba capului reflectă aceleași influențe urbane, deosebindu-se fetele de femeile măritate astfel: fetele care au fost confirmate purtau „părta” din catifea neagră și panglici multicolore, iar femeile „csepesz” și voalul din borangic prins cu ace. Cele mai bogate aveau ca accesorii brâul și pafta pe piept din metal argintat. Bărbații ceangăi purtau cioareci din dimie albă, cămașă cu guler brodat cu galben, brâu lat din piele și haină din postav negru sau alb.

Păstrarea identității și tradițiilor minorității romă este strâns legată cu păstrarea portului tradițional. Femeile poartă fustă lungă, din mai multe straturi și bogat colorată, cercei mari, părul lung, împletit și uneori o floare în păr. Tradiția romă este că picioarele unei femei nu trebuie să se vadă; de altfel, întreaga parte inferioară a corpului unei femei este considerată impură. Încălcarea acestui principiu este foarte gravă, deci fuste lungi trebuie purtate întotdeauna. Romii poartă deseori roșu, deoarece această culoare este considerată norocoasă (probabil datorită credinței stravechi că sângele este sursa vieții și vitalității). Cu excepția culorilor, o femeie nu are o garderobă prea variată. Tradiția spune că o femeie măritată trebuie să poarte un batic pe cap pentru a arăta statutul social. Femeile poartă de obicei bijuterii de mare valoare. Bijuteriile nu numai că sunt frumoase, dar au și o valoare practică: romii nomazi nu au (sau nu aveau în trecut) conturi la bancă sau locuri sigure în care să-și țină averea, așa că cel mai sigur era să o poarte cu ei tot timpul. Femeile calderaș sunt binecunoscute pentru tradiția lor de a purta bani de aur, sau galbeni, în păr sau cusuți în haine. Pentru bărbați de obicei nu există o îmbrăcăminte tradițională. Unii bărbați poartă pălarii sau mustați mari. La ocazii deosebite, bărbații romi poartă un costum bun și cămașă deseori viu colorat.

La standurile puse la dispoziție de organizatori au avut

loc demonstrații meștergușărești: țesături și broderii, pictură pe lemn, sculptură în lemn, ouă încondeiate, accesorii pentru costume populare, atelier de păpuși, pielari - confecționarea curelelor, genților și brâurilor late, din piele de porc sau vițel de calitate superioară, împletituri - fabricarea măturilor, etc.

Doamna Doina Nistor, creatoare de artă populară tradițională și de inspirație folclorică din cele Șapte Sate Săcelene, a prezentat vestimentație tradițională cu broderie lucrată manual, executată din materiale 100% naturale (în și bumbac, țesute pe război), cu mărgelile și paiete aplicate manual și păpuși de colecție, lucrate manual, în mod tradițional din materiale textile naturale. Păpușile sunt pictate manual, utilizând vopsele ecologice.

Doamnele Margit Pap György și Izabella Czimbora a expus țesături cu motive ceangăiești: fețe de masă, fețe de perne, ștergere, covoare, etc., folosite în decorarea camerelor ceangăiești. Doamna Margit Nagy Gyulai a prezentat tablouri pictate pe sticlă și lemn cu ornamente floristice și peisaje naturale din această zonă a celor Șapte Sate Săcelene.

Sculptorul Károly Csukás a prezentat obiecte din lemn sculptate manual cum ar fi: porți, mobilă sculptată, statuete, obiecte de lucru etc. Se poate sculpta în lemn de cireș-roșiatic, lemn de păr-maroni, lemn de nuc. Obligatoriu, materia primă trebuie să fie uscată, pentru a se putea sculpta cu ușurință obiectul dorit.

Încondeierea ouălor a fost prezentată de doamna Etelka Barkó care a subliniat faptul că „oul este un simbol vechi al omenirii”. Oul reprezintă apariția vieții pământești, renașterea, iar legenda spune că sângele lui Iisus Hristos a picurat de pe cruce într-un coș cu ouă. În multe părți din lume și în Europa se vopsesc și se încondeiază ouă de Paști și de Rusali. În cele Șapte Sate se folosește, pentru încondeierea ouălor, mai mult tehnica creion de încondeiat ouă cu ceară.

Din Zizin a participat familia romă Țăreanu, care a confecționat pe loc măști din crengi și nuiele din lemn de mestecăn, arătând că acest meșteșug migălos și dificil se transmite din generație în generație. Aceste măști sunt folosite des în gospodăriile celor Șapte Sate Săcelene pentru curățarea curților într-un mod ecologic, nealterând mediul înconjurător cu diferite substanțe toxice.

Gastronomia specifică zonei s-a aflat la loc de frunte: bulzrul făcut pe jar, cu brânză de burduf grasă, obligatoriu de oaie, de calitate superioară, a fost preparat de domnul Marcel Gonțea, plăcintele mocănești din aluat lăsat la dospit 4 ore pentru odihnă și apoi prăjite în tigaie cu ulei încins, aluatul având la mijloc brânză de burduf de oaie, au fost realizate de domnul Ionescu, turta dulce realizată de doamna Csilla Giró și tocana de cartofi, conținând obligatoriu carne de porc și cârnați picanți, preparată în ceaun în aer liber de bucătarul șef Gyula Szén și degustată de doritori. Nu au lipsit nici cozonacul tradițional „kürtöskalács”, micii și berea. Buna dispoziție, muzica și dansul celor trei etnii a fost la loc de cinste.

Etniile zonei s-au simțit foarte bine împreună într-o zi specifică adresată lor. Promovarea turismului antropoc, prin tradiții și obiceiuri ale populației autohtone, constituie punctul forte pentru o dezvoltare durabilă a localității noastre, în scopul atragerii turiștilor în această zonă mirifică aflată în inima României - „Perla Țării Bârsei” cum ne place multora să o denumim, cu o istorie și cultură bogată, demne de invidiat.

Prof. Miklos Levente

TABEL NOMINAL

cu membrii cotizanți ai Asociației Cultural-Sportive “IZVORUL” trim.III 2013

1	Agache Adrian	61	Cornea Ioan	121	Median Valeriu	181	Sîrbu Adriana
2	Alexandrescu Emil	62	Costache Ionuț	122	Mihaiu Aura	182	Slăbilă Gheorghe
3	Andronic Maria	63	Cozma Corneliu	123	Miklos Levente	183	Souca Georgeta
4	Ardeleanu Adina	64	Crăcană Petru	124	Mircioiu Lucian	184	Spiru Gheorghe
5	Ardeleanu Traian	65	Crăciunescu Dana	125	Mircioiu Sebastian	185	Stanciu Vasile
6	Arion Mircea	66	Croitoru Viorel	126	Mitachi Emilia	186	Stoea Gheorghe
7	Balint Iuliu	67	Damian Alexandru	127	Mocanu Elena	187	Stoian Emilia
8	Banciu Neculai	68	Daneș Dumitru	128	Modest Zamfir	188	Stoica Stelian
9	Bandi Șeitan Maria	69	Diaconescu Adrian	129	Moldovan Ghia Roxana	189	Stroe Emil Jr.
10	Barbat Claudiu	70	Dirjan Liviu	130	Moraru Adrian	190	Sabo Viorica
11	Barbu Dan Mircea	71	Dopovecz Iuliu	131	Moraru Florin	191	Szasz Sebeși Paul
12	Barbu Liviu	72	Dragomir Dănuț	132	Moroianu Cantor Emilia	192	Șerban Eugen
13	Barbu Nicolae	73	Drăghici Valentin	133	Moșoiu Alin	193	Șerban Ioana
14	Barbu Silvia	74	Dumitrescu Sorin	134	Mot Teodor	194	Șerban Nicolae
15	Bârsan Horia	75	Eftimie Bogdan	135	Munteanu Dan	195	Șerban Raul
16	Beciu Ioan	76	Eftimie Ioan	136	Munteanu Gheorghe	196	Șerban Valentin
17	Beleuță Eugen	77	Ene Tudoran Anca	137	Munteanu Gigi	197	Șerbu Adrian
18	Benga Gheorghe Dănuț	78	Ene Gheorghe	138	Munteanu Livia	198	Șerbu Andrei
19	Berteanu Dumitru	79	Faust Remus	139	Munteanu Nicolae	199	Șerbu Iulian
20	Biriș Mirel	80	Flangea Roxana	140	Munteanu Ștefan	200	Șorban Ștefan
21	Bîja Ioan	81	Florea Traian	141	Munteanu Vasile	201	Ștefănescu Constantin
22	Bîrsan Nicolae	82	Florescu Gheorghe	142	Munteanu Virgil	202	Taraș Ioan
23	Bobăș Gheorghe	83	Fodor Levente	143	Muscalu Vasile	203	Taraș Mircea
24	Bobăș Haricleea	84	Găitan Ovidiu	144	Nagy Gabor	204	Taraș Octavian
25	Bobăș Ioan	85	Georgescu Alexandru	145	Nechifor Constantin	205	Taraș Răzvan
26	Bobăș Maria	86	Georgescu Ioan	146	Nechifor Septimiu	206	Taraș Emil
27	Bobăș Ovidiu	87	Ghelase Fane	147	Necula Dan	207	Tagarici Laurențiu
28	Boca Gabriel	88	Ghia Petre	148	Niculescu Gheorghe	208	Teacă Dorin
29	Bogeanu Alexandru	89	Ghișoiu Dorin	149	Nistor Horia	209	Teșileanu B. Barbu
30	Bondrea Mihai	90	Ghiuță Benone	150	Nițescu Romulus	210	Teșileanu Costin
31	Bratosin Canu Raluca	91	Gîrceag Viorel	151	Ognean Dorel	211	Teșileanu Ghia Eugenia
32	Bratosin Maria	92	Grozea Gheorghe	152	Ognean Luca	212	Țăru Mihaela
33	Bratosin Sanda	93	Grozea Victor	153	Oncioiu Maria	213	Tocitu Viorel
34	Braun Adrian	94	Guiu Ștefan	154	Oprin Gabriel	214	Tudose Aurel
35	Brăinaș Mihai	95	Hermenean Sorin	155	Ovesia Octavian	215	Tuian Radu
36	Bucurenciu Sandu	96	Homorozean Gheorghe	156	Pastor Sanda	216	Ursu Nicolae
37	Bucurenciu Ana	97	Hurlup Doru	157	Pelin Matei Alina	217	Ursu Gabriel
38	Buda Daniela	98	Iacob Mădălin	158	Perciog Constantin	218	Vamoș Aurelia
39	Bulat Elena	99	Ionescu Aurora	159	Perciog Gelu	219	Velicea Leon
40	Bulat Florentin	100	Ionescu Ghe. Nae	160	Petrea Ștefan	220	Vlad Adriana
41	Bulea Horia	101	Iordache Dumitru	161	Poenaru Lautențiu	221	Voicescu Nicoleta
42	Butu Mihai	102	Ivan Gheorghe	162	Poenaru Nuțu	222	Voinea Dumitru
43	Caian Pandrea Aurel	103	Jerău Gheorghe	163	Poenaru Ovidiu	223	Voinea Emilian
44	Calîfaru Gavril	104	Jinga Romulus	164	Poenaru Roxana	224	Vrabie Cristina
45	Caloinescu Ioan	105	Jinga Victor	165	Pop Georgeta	225	Vrabie Ioan
46	Caloinescu Jenel	106	Jipa Virgil	166	Pop Olga	226	Vrabie Decebal
47	Cazacu Dimitrie	107	Lăcătuș Mariana	167	Popa Dumitru	227	Zamfir Bogdan
48	Cerbu Dorel	108	Lăzărescu Elena	168	Popa Florin	228	Zamfir Dan
49	Cimpoaie Gabriel	109	Leucuța Cristina	169	Posedaru Gheorghe	229	Zangor Lucian
50	Cioroianu Aurelia	110	Leșescu Mihai	170	Primăvăruș Elena	230	Zangor Traian
51	Ciulu Mircea	111	Lipian Florin	171	Purcăroiu Nicolae	231	Zavarache Constantin
52	Ciupală Mariana	112	Lukaci Mihai	172	Rîșnoveanu Marius	232	Zărnescu Ioan
53	Ciurea Daniel	113	Lungu Constantin	173	Rîșnoveanu Mihai	233	Zbarcea Maria
54	Cliniciu Sorin	114	Lupu Florica	174	Rîșnoveanu Paul		
55	Codreanu Elena	115	Lupu Nicolae	175	Rîșnoveanu Ștefan		
56	Coliban Nicolae	116	Manciulea Gelu	176	Rîjnoveanu Dan		
57	Colț Radu	117	Manea Vasile	177	Robu Adrian		
58	Comșa Eugen	118	Mățarea Ovidiu	178	Roșculeț Claudiu		
59	Comșa Fulga Stelian	119	Median Susana	179	Sârbu Corneliu		
60	Corfariu Iunian Onoriu	120	Median Traian	180	Schläpfek Urs		

PORTUL **MOCANESC** SACELEAN

de la arhivă
de familie
CREVELESCU REVEICA și CREVELESCU ION (sau NICOLAE)

de la arhivă
de familie
MEDIAN MARIA (casătorita Boboc) și BOBOC ION - mii

de la arhivă
de familie
MEDIAN NICOLAE și BATRANU IOAN - 1916

de la arhivă
de familie
MEDIAN NICOLAE și MEDIAN MARIA - (casătorita Boboc) - 1916

Exemplar realizat de
MEDIAN

Fotografii din albumul FAMILIA MEDIAN

Exemplar realizat de
ARHITRAVA
Fotografii din albumul FAMILIA MEDIAN

SPRE ȘTIINȚĂ

Materialele primite la redacție nu se înapoiază.

Au prioritate articolele privitoare la Săcele, Târlungeni, Zizin și Purcăreni.

Materialele ce se doresc a fi prezentate în coloanele revistei pot fi trimise la adresa de e-mail: plaiurisacelene@yahoo.com

sau la sediul asociației din cadrul Centrului de Documentare și Informare al Liceului Tehnologic „Victor Jinga”.

<http://www.izvorulsacele.ro/>

REDACȚIA

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Prof. DOREL CERBU
Prof. RADU COLȚ
Ing. HORIA BÎRSAN
Ing. DAN ZAMFIR
Prof. DIANA FLOREA
Tehnoredactor SILVIU ROȘCA

LICEUL TEHNOLOGIC
VICTOR JINGA

MOBILITATE
MULTICULTURALITATE
MODERNITATE